

6. El fracàs del federalisme segons Almirall

Nascut en el si d'una família industrial, Almirall (1841-1904) va fundar el Club dels Federalistes als primers moments de la Revolució del 1868 i va intervenir activament en la vida política, bé que, a l'època de la Restauració, la seva ideologia va anar evolucionant cap a un federalisme més catalanista que republicà, desenganyat de l'actitud dels republicans federals, com ho demostra en aquests paràgrafs.

Un cop fatalíssim va rebre quan los fets de l'any 1868 van tirar per terra les institucions fonamentals de l'Estat espanyol. La protesta formulada pel Renaixement des dels primers moments, havia trobat eco en bona part del jovent de Catalunya, i la nova situació lo convidava a donar forma i cos a les reivindicacions. Lo poder central estava tan dèbil, que amb prou feines podia aguantar-se; la tribuna estava oberta per a tothom; los drets de reunió i d'associació s'exercien sens cap limitació ni trava; fins los comicis convidaven a tots los catalans a influir en la cosa pública, sens privilegis de classes ni de fortunes. L'opinió pública estava momentàniament excitada, i s'havia enarbolat la bandera de la reivindicació. La fórmula del Renaixement, que no havien sapigut o volgut precisar los que havien extremat la protesta, s'havia condensat en una senzilla fórmula. «Ni unificació, ni independència; ni separació, ni absorció.» «Des d'avui», deia l'esperit del poble català, «podrem viure junts i feliços los que, distints i diversos per naturalesa i caràcter, hem resistit mentre hem pogut a les imposicions de la força, protestant-ne quan no

ens era permès fer altra cosa. No volem unificar-nos, però sí unir-nos. La unió pels fins comuns, basada en lo respecte mútuo, és l'únic camí de regeneració per a les regions espanyoles.»

I la idea del federalisme va apoderar-se de tots los cors. Descontant aquells pocs catalans que estaven engolfats en lo joc de la política madrilenya, los demés, o se n'havien fet declaradament partidaris i sostenidors, o la miraven amb simpatia com la darrera esperança. Durant un moment pogué dir-se ben bé que regnava la unanimitat a Catalunya.

I aquell moviment espontani i generós, per falta de sa direcció natural, va convertir-se en un motiu més de perturbació, que va sumar-se als moltíssims que ja hi havia. La força que els que l'havien fet nàixer no sapigueren o no volgueren conduir a bons fins, fou aprofitada per altres que l'emplearen per altres mires. Los directors del partit republicà a la madrilenyia ne van fer festa major, i disfressant-se de federalistes, van emportar-se'n a una bona part dels que havíem pres part en lo moviment, i damunt de nostres espatlles s'enlairaren. Fou un desengany més per als veritables catalans, i el descrèdit que els disfressats van fer caure damunt del sistema federatiu amb llurs calaverades en l'oposició i amb llur impotència en lo poder, va ser un cop fatal per al Renaixement regionalista.

ALMIRALL, VALENTÍ: *Lo catalanisme*. Edicions 62. Barcelona, 1979 (1a. edició: 1886), pàgs. 74-75

7. El provincialisme segons Balmes

Sense somiar en projectes absurds d'independència, injustos en ells mateixos, irrealitzables a causa de la situació europea, insubsistents per la mateixa raó i infructuosos, a més, i perjudicials pels seus resultats; sense ocupar-se a fomentar un provincialisme cec que s'oblidi que el Principat està unit a la resta de la monarquia; sense perdre de vista que els catalans són també espanyols, i que de la prosperitat o de les desgràcies nacionals els en toca per necessitat una molt notable part; [...] sense extraviar-se Catalunya per cap d'aquests perillosos camins pels quals seria molt possible que es procurés de perdre-la en alguna de les complicades crisis que segons totes les aparences estem condemnats a patir, pot alimentar i fomentar un cert provincialisme legítim, prudent, assenyat, conciliable amb els grans interessos de la nació i a propòsit per salvar-la dels perills

que l'amenacen, de la mateixa manera que la família té cura dels interessos propis sense faltar a les lleis i sense perjudicar, ans afavorint, el bé de l'estat [...].

L'estat excepcional en què es troba Catalunya respecte a les altres províncies, tant pel que fa a la riquesa pública, com a tot el que es refereix a les idees, costums, hàbits i índole dels habitants; la rivalitat d'una nació poderosa i astuta en grau eminent [Anglaterra] heus aquí les dues fonts d'on neixen els nostres mals; heus aquí el que ens crea aquesta situació penosa que no ens permet gaudir del bé que posseïm, ni lliurar-nos a les esperances afalagadores que ens ofereixen milers de circumstàncies, i si unes són bones, les altres encara més.

Aquest estat excepcional no cessarà quan desaparegui l'actual situació política; ni és possible que cessi

fins que canviïn les condicions materials de la societat anglesa, fins que experimenti un mudament total una bona part de la resta de les províncies de la monarquia espanyola. Quan Anglaterra deixi d'estar sotmesa a la fatal alternativa de vendre o morir, aleshores renunciarà a la seva rivalitat; quan les altres províncies del regne no trobin avantatges a l'hora de proveir-se de les manufactures angleses, aleshores es declararan a favor nostre i s'oposaran amb nosaltres als projectes mercantils de la Gran Bretanya.

Aquesta és la veritat, pura, neta, sense embuts, sen-

se tripijocs ni llagoteries; que se'n persuadeixi Catalunya, que no la perdi mai de vista; i tindrà molt de guanyat per conèixer la seva situació actual i futura. Que visqui segura que existeix una opinió en contra dels seus interessos que tard o d'hora es presentarà tal com és; que visqui segura, que ara hi ha molta adulació en l'interès que mostra per ella perquè se la necessita.

BALMES, JAUME: *La suerte de Cataluña*.

A «La Sociedad» (15 de març de 1843).

Vol. XIII de les *Obras Completas*. Barcelona, 1925.

(Text original escrit en castellà)

8. El regionalisme segons Prat de la Riba

El provincialisme a Catalunya no ha pres mai aquesta forma. Els nostres passats dels primers temps de la renaixença catalana en parlaven certament, però hi posaven la llavor d'un esperit que és precisament la negació del provincialisme. El provincialisme de Catalunya, glossat per Balmes i els primers presidents dels Jocs Florals restaurats, és un provincialisme prenyat de radicals reivindicacions, que defensa no el que ens uneix i assimila més a l'Estat, sinó el manteniment del característic existent, encara que sovint es tracti d'atardades persistències d'un règim general modificat en les altres províncies. El títol que s'addueix és l'amor o adhesió dels catalans, i l'amor d'aquests a les coses de llur província es legitima amb l'aforisme: «No pot estimar la nació qui no estima sa província», síntesi de tota la teorització del provincialisme.

Va anar fent via l'amor a la llengua catalana, l'estudi de la història pròpia, l'adhesió al Dret civil. Els costums patriarcals de la família catalana, la mil·lenària barretina, tot el que era típic i especial de la nostra terra va inspirar els poetes que ho veien a l'hora santa de la declinació, a la claror d'una posta embellidora. Va seguir la bifurcació de l'ànima catalana, que continuava tenint per seu i propi tot el que el poble castellà havia anat fent passar com a únic espanyol; però començàvem ja a no demanar perdó d'ésser catalans. En parlar de la nostra llengua, del nostre Dret, del nostre teatre, tractant de la llengua, el Dret, el teatre de Castella, ja no ens disculpàvem com d'una falta de tenir també una llengua, un Dret, una literatura propis. Admetíem la monstruosa coexistència de les dues cultures, de les dues psicologies sobreposades d'inferior a superior, i fins volíem trobar-hi un fonament. [...]

Regionalisme. A Catalunya la teoria abstracta tenia al davant la realitat vivent. Per això va deixar-se de banda la comarca, com a entitat secundària, i la nació, que es considerava sinònima d'Estat independent, i tot l'esforç de l'elaboració doctrinal va concentrar-se en la província històrica, tradicional, viva, és a dir, en la *regió*. Era possible parlar de província, referint-se a la nostra terra, al bell començament, quan encara era fresca l'antiga divisió que feia de tot Catalunya una sola província; però després, quan la província no va ésser Catalunya, sinó una entitat administrativa arbitrària, va començar a sonar la paraula «regió», que temps a venir havia d'ésser universalment admesa; i la regió era l'antic Principat de Catalunya.

Amb la fase regionalista la bifurcació de l'ànima catalana va desaparèixer. Des del regionalisme incipient, més social que polític i administratiu, dels publicistes conservadors, que, abraçats a la tradició catalana, continuaven subordinant-la a la tradició espanyola, quasi sempre als ulls d'ells superiors com a encarnació del principi monàrquic, fins al regionalisme polític i administratiu, de fesomia federalista, el cicle de modalitats i matisos va passant del dualisme psicològic a l'afirmació unitària de la personalitat catalana, llevat del nacionalisme.

Amb tanta varietat de matisos, va ésser aquest un veritable període caòtic, d'incoherències, contradiccions i vaguetats, en plena coexistència de totes les concepcions i doctrines, com si totes volguessin fer-se actuals per contribuir a l'adveniment de la síntesi.

PRAT DE LA RIBA, ENRIC: *La nacionalitat catalana*. Edicions 62.

Barcelona, 1978 (1a. edició: 1906), pàgs. 28-35

9. Memorial de Greuges

EL QUE DIU LA COMISSIÓ DE LA MEMÒRIA PRESENTADA AL REI. La Comissió que anà a Madrid a presentar a S.M. el Rei la Memòria acordada a la reunió de la Casa Llotja, ha donat compte de l'acompliment de la seva missió a la Mesa i altres Comissions d'aquesta reunió, en els següents termes:

La comissió encarregada de presentar a Sa Majestat el rei la Memòria acordada a la reunió de la Llotja, tan bon punt han retornat tots els seus individus, creu que és el seu deure donar compte de l'acompliment del seu encàrrec.

Els comissionats que passaren a Madrid foren, com vostès saben, D. Marià Maspons, D. Benet Malvehy, D. Àngel Guimerà, D. Jaume Collell, D. Manuel Vilà, D. Jacint Verdaguer, D. Valentí Almirall, D. Joan Anton Sorribes, D. Frederic Soler, D. Josep Pella i Forgas, D. Joan Permanyer i D. Josep Pujol, als quals a Madrid per atzar al Palau va afegir-se D. Ramon Torelló, individu de la comissió redactora.

Un cop concedida audiència per S.M., i assenyalada l'hora de les dues de la tarda del dia deu del corrent, segons ofici de la Majordomia major del Palau, firmat per l'Excm. Senyor Marquès d'Alcañizes, la comissió en pes va traslladar-se al Palau, i va ser introduïda amb el ceremonial de costum a la Reial Cambra, on es trobaven Ses Majestats el Rei i la Reina. El Sr. Maspons, en nom de la comissió, va adreçar a S.M. les paraules següents, que havien estat acordades unànimement pels comissionats:

«Senyor: mai cap més comissió no es deu haver presentat a V.M. tan commoguda que la que en aquest moment, i ben immescuradament per cert, tinc l'honra de presidir. A excepció meua, la componen, senyor, els fills més il·lustres de Catalunya: aquells que, bé en literatura o en ciències polítiques i morals, bé en indústria o en el simple treball obrer, ocupen el primer lloc a Catalunya, i s'acosta a la reialesa suplicant que V.M. es digni fixar la seva atenció en les desgràcies que sobre el nostre país va acumulant la política centralista i unificadora dels partits polítics d'Espanya.

«Per això, tinc l'honra de suplicar a V.M. que accepti aquesta exposició i Memòria, reflex fidel, a parer nostre, dels dolors i de les aspiracions de Catalunya.

«Coneixem perfectament, Senyor, les obligacions que el sistema constitucional imposa al tron; i perquè les coneixem, no formulem a l'exposició i Memòria cap petició concreta que pugui contrariar els preceptes constitucionals. Però, de la mateixa manera que coneixem el que a la iniciativa de V.M. deixa la Constitució, ens permetem pregar-li que es fixi en aquests documents.

«No tenim, Senyor, la pretensió de debilitar, i encara menys atacar la gloriosa unitat de la pàtria espanyola:

ans al contrari, desitgem fortificar-la i consolidar-la: però entenem que per aconseguir-ho no és un bon camí ofegar i destruir la vida regional per substituir-la per la del Centre, sinó que creiem que allò convenient i alhora allò just, és donar expansió i desenvolupament i vida espontània i lliure a les diverses províncies d'Espanya per tal que de tots els indrets de la Península surti la glòria i la grandesa de la nació espanyola.

«El que nosaltres desitgem, Senyor, és que a Espanya s'implanti un sistema regional adequat a les seves condicions i semblant a algun dels que se segueixen als gloriosíssims imperis d'Àustria-Hongria i Alemanya, al Regne Unit de la Gran Bretanya, sistema ja seguit a Espanya els dies de la nostra grandesa.

«Ho desitgem, no sols per a Catalunya, sinó per a totes les províncies d'Espanya; i si parlem en nom de Catalunya és perquè som catalans i perquè en aquests moments sentim com mai els mals que el centralisme ens causa.

«Senyor: se'ns va arrabassar el nostre sistema administratiu, que avui troben bo i imiten nacions cultes d'Europa, per ser substituït, primer pel sistema castellà, i avui per una còpia imperfecta i viciosa del sistema francès.

«Només podem utilitzar la nostra llengua a les nostres llars i en converses familiars: desterrada de les escoles, ho ha estat més tard de la contractació pública i també dels tribunals, en els quals moltes vegades, i per molt il·lustrats que siguin, ni els jutges entenen els testimonis i els processats, ni aquests entenen els jutges.

«I per si tot això no fos suficient, fa temps que s'està lluitant, i avui s'intenta amb obstinació destruir, o si res més no adulterar el nostre dret civil, base indeleble de la robusta i moral organització de la família catalana i de la nostra propietat, que va augmentant i creixent a mesura que unes generacions succeeixen unes altres generacions.

«A força de treballs i privacions sense fi, els nostres industrials han creat una indústria espanyola que en quaranta anys ha progressat i assolit un nivell molt alt. Aquesta indústria està essent atacada radicalment d'alguns anys ençà, i últimament ho ha estat i ho és per mitjà del tractat amb França i del projecte de *modus vivendi* amb Anglaterra.

«Senyor: només la poderosa iniciativa de V.M., la seva alta saviesa i l'amor que professa al nostre país pot posar remei als nostres mals. Preguem, doncs, a V.M., que ho faci, segur que no han de faltar-li les benediccions del cel i la immensa, la immensíssima gratitud dels fills de Catalunya. [...]»

«La Renaixença», 17 de març de 1885.
(Text original escrit en castellà)

10. Les Bases de Manresa del 1892

PODER CENTRAL

Base 1.ª Ses atribucions. Vindran a càrrec del Poder central:

- a. Les relacions internacionals.
- b. L'exèrcit de mar i terra, les obres de defensa i l'ensenyança militar.
- c. Les relacions econòmiques d'Espanya ab los demás països, i, en conseqüència, la fixació dels aranzels i lo ram d'Aduanes.
- d. La construcció i conservació de carreteres, ferrocarrils, canals i ports que sien d'interès general. En les d'interès interregional podran posar-se d'acord lliurement les regions interessades, intervenint lo Poder central, sols en cas de desavinença. Les vies de comunicació d'interès regional, seran d'exclusiva competència de les regions. Igual criteri se seguirà en los serveis de correus i telègrafs.
- e. La resolució de totes les qüestions i conflictes interregionals.
- f. La formació del pressupost anyal de gastos que, en lo que no arribin les rendes d'Aduanes, deurà distribuir-se entre les regions a proporció de sa riquesa.

Sa organització. Lo Poder central s'organitzarà baix lo concepte de la separació de les funcions legislativa, executiva i judicial.

Lo Poder legislatiu central radicarà en lo Rei o Cap de l'Estat i en una Assemblea composta de representants de les regions, elegits en la forma que cada un estimi convenient; lo número de representants serà proporcional al d'habitants i a la tributació, tenint-ne tres la regió a la que n'hi corresponguin menos.

Lo Poder executiu central s'organitzarà per medi de Secretaries o Ministeris, que podran ser: de Relacions exteriors, de Guerra, de Marina, d'Hisenda i de l'Interior.

Constituirà lo Poder suprem judicial, un Alt Tribunal format per magistrats de les regions, un per cada una d'elles, elegits per les mateixes; cuidarà de resoldre los conflictes interregionals i de les regions ab lo Poder central, i d'exigir la responsabilitat als funcionaris del Poder executiu. Aquest Tribunal no es considerarà superior jeràrquic dels Tribunals regionals que funcionaran ab completa independència.

Disposicions transitòries. Atenent a que les relacions que segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l'Estat ab la Iglésia, han sigut sancionades per la Potestat d'aquesta, es mantindran aquelles, mentres abdues Potestats, de comú acord, no les modifiquin.

Lo poder central procurarà concordar ab lo Sant Pa-

re de manera de subvenir la dotació del Cult i Clero, i de proveir les dignitats i prebendes eclesiàstiques, en harmonia ab l'organització regional; i tant si es sosté el Real Patronat, com si es restableix la disciplina general de la Iglésia, deurà procurar-se que, respecte de Catalunya, se previngui en lo Concordat que hagin de ser catalans els que exerceixin jurisdicció eclesiàstica pròpia o delegada, com també els obtentors de dignitats i prebendes.

Lo Deute Públic avui existent vindrà a càrrec del Poder central; mes aquest no podrà crear-ne de nou, i quedarà de compte de les diverses regions lo que en l'esdevenidor contreguin per a son sosteniment i el de les cargues del Poder central.

PODER REGIONAL

Base 2.ª En la part dogmàtica de la *Constitució Regional Catalana* es mantindrà lo temperament expansiu de la nostra legislació antiga, reformant per a posar-les d'acord ab les noves necessitats, les sàvies disposicions que conté respecte dels drets i llibertats dels catalans.

Base 3.ª La llengua catalana serà l'única que, ab caràcter oficial, podrà usar-se a Catalunya i en les relacions d'aquesta regió ab lo Poder central.

Base 4.ª Sols los catalans, ja ho sien de naixença, ja per virtut de naturalisació, podran desempenyar a Catalunya càrrecs públics, fins tractant-se dels governatius i administratius que depenguin del Poder central. També deuran esser exercits per catalans los càrrecs militars que comportin jurisdicció.

Base 5.ª La divisió territorial sobre la que es desenrotlla la gradació jeràrquica dels Poders governatius, administratius i judicials, tindrà per fonament la comarca natural i el municipi.

Base 6.ª Catalunya serà l'única soberana de son govern interior. Per lo tant, dictarà lliurement ses lleis orgàniques; cuidarà de sa legislació civil, penal, mercantil, administrativa i processal; de l'establiment i percepció d'impostos; de l'encunyació de la moneda, i tindrà totes les demás atribucions inherents a la sobe-
rania que no corresponguin al Poder central, segons la Base 1.ª.

Base 7.ª Lo Poder legislatiu Regional radicarà en les Corts Catalanes, que deuran reunir-se tots los anys en època determinada, i en lloc diferent.

Les Corts es formaran per sufragi de tots los caps de casa agrupats en classes fundades en lo treball manual, en la capacitat o en les carreres professionals i en la propietat, indústria i comerç, mitjançant la corresponent organització gremial en lo que possible sia.

Base 8.ª Lo Poder judicial s'organitzarà restablint l'antiga Audiència de Catalunya. Son president i vispresidents, nomenats per les Corts, constituïran la suprema autoritat judicial de la Regió, i s'establiran los Tribunals inferiors que sien necessaris, devent ser fets en un període de temps determinat i en última instància, dintre de Catalunya, tots los plets i causes.

S'organitzaran jurisdiccions especials com la industrial i la de comerç.

Los funcionaris de l'ordre judicial seran responsables.

Base 9.ª Exerciran lo Poder executiu cinc o set alts funcionaris nomenats per les Corts, los qui estaran al davant dels diversos rams de l'administració regional.

Base 10.ª Se regoneixerà a la *comarca natural*, la major latitud possible d'atribucions administratives per al govern de sos interessos i satisfacció de ses necessitats. En cada comarca s'organitzarà un Consell nomenat per los municipis de la mateixa, quin exercirà les citades atribucions.

Base 11.ª Se concediran al *municipi* totes les atribucions que necessita per al cuidado de sos interessos propis i exclusius.

Per a l'elecció dels càrrecs municipals, se seguirà el mateix sistema de representació per classes adoptat per a la formació de les Corts.

Base 12.ª Catalunya contribuirà a la formació de l'exèrcit permanent de mar i terra per medi de voluntaris o bé d'una compensació en diners, prèviament convinguda, com abans de 1845. Lo cos d'exèrcit que a Catalunya correspongui, serà fixo, i a ells deuran pertànyer los voluntaris ab què hi contribueixi.

S'establirà ab organització regional la reserva, a la que quedaran subjectes tots los minyons d'una edat determinada.

Base 13.ª La conservació de l'ordre públic i seguretat interiors de Catalunya estaran confiades al Sometent, i per al servei actiu permanent es crearà un cos semblat al de Mossos de l'Esquadra o de la Guàrdia Civil. Dependran en absolut, totes aquestes forces, del Poder regional.

Base 14.ª En l'encunyació de la moneda, Catalunya haurà de subjectar-se als tipus unitaris en què convinguen les regions i los tractats internacionals d'Unió monetària, essent lo curs de la moneda catalana, com lo de les demés regionals, obligatori en tota Espanya.

Base 15.ª L'Ensenyança pública, en sos diferents rams i graus, deurà organitzar-se d'una manera adequada a les necessitats i caràcter de la civilització de Catalunya.

L'ensenyança primària la sostindrà el municipi, i en son defecte, la comarca; en cada comarca, segons sia son caràcter agrícola, industrial, comercial, etc., s'establiran escoles pràctiques d'agricultura, d'arts i oficis, de comerç, etc. Deurà informar los plans d'ensenyança, el principi de dividir i especialisar les carreres, evitant les ensenyances enciclopèdiques.

Base 16.ª La Constitució Catalana i los drets dels catalans, estaran baix la salvaguarda del Poder executiu català, i qualsevol ciutadà podrà deduir demanda davant dels tribunals contra els funcionaris que la infringeixin.

Base 17.ª Disposicions transitòries. Continuaran aplicant-se el Codi penal i el Codi de comerç, però en l'esdevenidor serà de competència exclusiva de Catalunya reformar-los.

Es reformarà la legislació civil de Catalunya, prenent per base son estat anterior al Decret de Nova Planta i les noves necessitats de la civilització catalana.

Se procurarà immediatament acomodar les lleis processals a la nova organització judicial establerta, i mentrestant s'aplicaran les lleis processals a la nova organització judicial establerta, i mentrestant s'aplicaran les lleis d'enjudiciament civil i criminal.

Manresa, 27 març 1892.— Lo President, Lluís Domènech i Montaner.— Los secretaris, Enric Prat de la Riba.— Josep Soler i Palet.

BALCELLS, ALBERT: *Cataluña contemporánea, I (siglo XIX)*. Siglo XXI Editores. Madrid, 1977, pàgs. 228-231

11. El catalanisme tradicionalista i antiliberal del bisbe Torras i Bages

El regionalisme no és un sistema: qui ho pensi s'enganya. El regionalisme no ha eixit del cap dels homes, naix de les mateixes entranyes de la societat, no ha tingut un autor legal; el mateix Washington, fundador de la Unió Nord-Americana, no féu més que harmonitzar i segellar el que la naturalesa de les coses li presentava;

no fou Washington, sinó Déu, qui formà aquells pobles, quan amb sa inefable i inescrutable providència envia-va en aquelles regions corruës de gent ja diversa entre si, i que fins encara, per raó dels llocs en què s'establí, augmentava en diversitat per les necessitats desiguals que contreia. El regionalisme liberal, és a dir, aquell que

vingués de dalt, que imposés el poder central, no fóra tal regionalisme: la revolució no pot crear directament la regió. La Revolució violenta o la dissolució social, Déu sap el que vindrà, desfaran la unitat violenta i excessiva; mes les regions reapareixen, no en virtut de la Revolució, sinó de la Llei natural de la societat.

L'Estat liberal es construeix començant pel cim, és a dir, d'una manera antinatural; així veiem que ses constitucions es fan en Consell de ministres o en una Junta central; les nacions regionalistes comencen per la base, és a dir, pels fonaments. Els nuclis de l'organització nacional, els membres principals que han de constituir el cos, es formen, no per una resolució dels ciutadans, sinó en virtut de la força natural de les coses; i quan la nació ha ja arribat a adquirir grandesa i importància, encara els perns en què se sosté sa prepotència són aquells mateixos membres que, com a clavats fortament en la terra, són penyora certíssima de resistència. El liberalisme forma unes constitucions que cauen amb una bufada; les que funda el regionalisme són més fortes que qualsevol conqueridor; reïxen de la tirania legal, i per això veiem avui dia com, debilitat el sistema liberal, torna a treure el cap el regionalisme, amb simpatia, es pot dir, universal [...]

En temps en què existien les regions, amb sos adminicles naturals, els homes fora de son país s'enyoraven: l'enyorament és més fort allí on la constitució regional és més peculiar; mes, per on ha passat el vent devastador del liberalisme, en les encontrades desnaturalitzades de llur antiga manera d'ésser, tot just s'hi troben reminiscències d'enyorament; rics i pobres fugen de son país, i això vol dir que no l'amen pas gaire. Ja entendre el lector que parlem aquí de l'enyorament, perquè aquest és la gènesi del sentiment d'amor de pàtria; és la humil llavor d'aquella passió nobilíssima i fortíssima que detura exèrcits, resisteix tiranies, suporta calamitats, engendra herois, és llaç d'unió i preparació d'aquella virtut sobrenatural que l'actual Pontífex, i abans d'ell Sant Ambrós, ha batejat amb el dolç nom de caritat de pàtria.

Mes, si el sistema liberal dominant és oposat al sentiment patriòtic per raó de son origen artificial, ho és també demés per un caràcter de què no es pot despendre, i que és el que el distingeix en la pràctica. El dret que naix d'una pura convenció, l'organització que surt, no *ex visceribus rei*, sinó de la variabilíssima voluntat humana, mudable a tot vent de passions, és necessàriament variable; i d'això no cal donar-ne proves, puix l'experiència quotidiana ho demostra. L'amor naix de la freqüentació de la cosa, de l'antiguitat d'ella; puix considerant l'home amb gran veritat que la família, que la regió, és un ser moral, una persona vertadera que ja existia abans que ell naixés i que continuarà després de sa mort, si la llei o institució governa ja els seus passats i espera que governarà també els seus successors, l'amarà amb entranyable tendresa, la respectarà com una

cosa divina, i, en defensa d'ella, estarà resolt a morir, puix amb raó creu més necessària l'existència d'aquella llei que no pas sa pròpia persona.

Veu's aquí, doncs, com el liberalisme i el regionalisme son entre si com l'aigua i el foc; l'un mata l'altre, per raó de naturalesa de quiscuna d'aquestes dues coses. És cert que els últims temps de la monarquia absoluta, influïda ja de l'esperit cesarista, i més antireligiosa, en alguns de sos períodes, que els moderns governants representatius, si bé amb major hipocresia, foren ja temps d'opressió per a l'esperit regionalista; mes els temps obertament liberals ho són de persecució constant i d'una persistent acció dissolvent, fins al punt d'haver anihilat en bona part els antics elements regionals que devien ésser les pedres fonamentals d'una reconstrucció social, patriòtica, cristiana i vertaderament lliure.

El regionalisme per si sol, és a dir, la multiplicitat de vida en la societat humana, és cert que tindria gravíssimes dificultats per a establir o continuar la civilització sobre la terra; fins donaria lloc que naixessin entre els pobles aquelles enveges i pretensions a què tan inclinada és la humana família, composta de membres entre si distints. El regionalisme utilitari portaria al salvatgisme. Demés, atenent a aquella obligació divinament imposada al nostre llinatge de dominar i subjugar la terra, és necessària una unitat, ja que a l'esforç de la regió, per sa pròpia naturalesa, li falta aquell poder que solen tenir les grans unitats, i que es necessiten per a la grandiosa empresa de sostenir en tot el món l'imperi de la vertadera civilització, i la unió entre si de tots els membres de la família humana. Fins estudiant la nostra naturalesa trobem en ella dos elements, aspiracions o necessitats: un que correspon a la unitat, un altre que suposa la varietat o regionalisme. Els homes en el substancial, en el més noble de sa vida, en la intel·ligència, són indèntics, puix si bé és cert que existeixen races que es diferencien en el grau de força regional, *magis vel minus non mutant speciem*: i de consegüent, malgrat això, persevera la unitat substancial entre elles. Mes les varietats introduïdes en els homes per les circumstàncies particulars de cada una de les innumerable regions de la terra, són indestructibles, formen part de la vida d'aquest compost d'ànima i cos que en diem home, i de consegüent han d'ésser respectades.

¿Qui, doncs, establirà l'equilibri entre aquestes dues necessitats, qui posarà l'acord entre aquestes dues lleis que semblen inconciliables? Crist, i sols Crist. Ell és l'autor de la humana naturalesa, i ningú més que Ell no pot organitzar les antinòmies que presenta el nostre llinatge, nascudes del pecat i que comencen ja en el mateix individu.

TORRAS I BAGES, JOSEP: *La tradició catalana (articles de 1886-1888)*. Edicions 62. Barcelona, 1981, pàgs. 94-96

12. Discurs de Cambó davant el rei Alfons XIII

Els primers dies d'abril de 1904 Alfons XIII visità Barcelona, impulsat per Antoni Maura, cap del govern, que considerava que era de gran importància que la monarquia mantingués bones relacions amb la segona ciutat de l'Estat. Elements republicans de la Lliga Regionalista propugnaven l'abstenció i el boicot davant els actes oficials, però la rebuda popular va ser entusiasta, i quan el rei va arribar a l'Ajuntament, Cambó, que presidia una delegació de la Lliga, va llegir, en català, un discurs amb matisos descentralitzadors.

Ja heu vist, Senyor, aquesta ciutat de Barcelona, que, rebent-vos cortesament i amorosament, ha demostrat si n'eren de poc fonamentades les sospites que aquesta noble i lleial ciutat podria obrar d'una manera diferent del que la seva dignitat i cortesia mai no desmentides li exigeixen.

I ja que no heu vingut a recollir triomfs, que a la vostra altura són completament innecessaris, sinó a conèixer aquesta ciutat, no sols el seu cos, sinó la seva ànima, les seves aspiracions i les seves queixes i les seves esperances, creiem que ha de ser grat a V.M. que, complint el nostre deure, li parlem amb catalana franquesa i amb tota lleialtat li diguem alguna cosa del sentiment regionalista que ens ha dut aquí i que, amb més o menys intensitat, veureu bategar en totes les manifestacions de vida del poble català que avui té l'honra de rebre la vostra reial visita.

Aquesta ciutat, Senyor, no se sent feliç. V. M. s'enganyaria si creia que la satisfacció que es manifesta des que us té al seu si indica que estan acomplertes les seves aspiracions, que els greus problemes que té plantejats i les profundes preocupacions del seu esperit han desaparegut.

Barcelona, tot i que és una ciutat gran i rica, vol ser-ho molt més, i se sent amb força i amb energia per aconseguir-ho, i per a això no demana sinó llibertat, llibertat per donar expansió a les forces i a les energies que hi bateguen i pugnen debades buscant una expansió que només en mínima part li permeten les traves de la llei.

La legislació a què està subjecte l'Ajuntament de Barcelona no correspon a la grandesa i a la vida d'aquesta ciutat, i aquesta legislació, que per a altres municipis pot ser justa i protectora, per a la nova ciutat de Barcelona és allò que eren les muralles per a la ciutat antiga: un cercle que oprimeix i ofega.

D'aquí a poca estona la vostra vista abraçarà en el seu conjunt aquesta ciutat que s'estén des de la muntanya al mar i de riu a riu. I si ho mira amb deteniment, veurà que aquest immens eixample que envolta la vella

Barcelona és obra exclusiva de la iniciativa individual, que no ha tingut traves en la seva acció per fer un esforç tan colossal. Però no veurà pas, no podrà veure enlloc l'acció de la municipalitat barcelonina: els parcs, els boscos, els grans edificis destinats a serveis públics i de cultura que a totes les grans ciutats d'Europa manifesten la força de la vida col·lectiva que representa la municipalitat, a Barcelona no n'hi ha, perquè l'Ajuntament no té llibertat en l'acció ni mitjans econòmics per fer-ho. I no és pas, Senyor, que la ciutat de Barcelona no contribueixi al sosteniment de l'esforç col·lectiu, que l'Ajuntament representa, en tanta proporció com altres grans ciutats estrangeres.

Però allò que paga el poble per al foment de la ciutat, només en una mínima part es queda a la ciutat.

Des del cim del Tibidabo veureu els eixamples de Gràcia i de Sant Martí, que tenen extensió i vida de grans ciutats. Doncs bé, aquests eixamples existeixen malgrat la llei, amb infracció de la llei. Si la llei es complís, milers de cases i de fàbriques haurien de ser enderrocades, i es convertirien en camps erms uns centres de producció, de riquesa i de vida. Sembla que la llei a què està subjecte el Municipi de Barcelona és incompatible amb la vida i l'engrandiment d'aquesta ciutat.

Per tal que desaparegui aquesta incompatibilitat, demanem la llibertat, demanem l'autonomia del Municipi. Però perquè aquesta llibertat i aquesta autonomia puguin produir tots els seus efectes, perquè puguin donar expansió a totes les energies que aquí pugnen per obrir-se pas, han de ser completes, sense traves ni limitacions imposades per la desconfiança, que dificulten i destorben per al bé i no deturen el mal.

Entenem bé, Senyor, que aquesta autonomia municipal que reclamem és difícil d'harmonitzar amb l'actual organització de l'Estat, és un empelt difícil, gairebé impossible d'aplicar amb esperança d'èxit a l'arbre d'una organització centralitzada. Per això els regionalistes demanem totes les autonomies dels organismes naturals: de la regió, del municipi, de la família.

Creiem, Senyor, que V. M. jutjarà aquestes ànsies de llibertat amb benevolència i sense cap prevenció. Que nosaltres, com a regidors de Barcelona, només desitgem que aquesta ciutat sigui, no la primera d'Espanya, sinó una de les primeres del món, i com a catalans desitgem la més gran prosperitat de Catalunya, com segurament també desitja V. M.

I això, Senyor, només s'aconseguirà amb l'autonomia, que engrandint aquest poble farà més gran el seu Rei.

«La Vanguardia», 9 d'abril de 1904.
(Text original escrit en castellà)

13. El nacionalisme segons Prat de la Riba

Com que la nacionalitat és una unitat de cultura, una ànima col·lectiva, amb un sentir, un pensar i un voler propis, cada nacionalitat ha de tenir la facultat d'acomodar la seva conducta col·lectiva; això és, la seva política, al seu sentiment de les coses, al seu seny, al seu franc voler. Cada nacionalitat ha de tenir el seu Estat.

L'Estat escampa les seves arrels en les entranyes mateixes de la nacionalitat, es nodreix de la seva saba, viu de la seva vida, fa seves les seves idees, s'apropia els seus prejudicis, les seves tendències, fins els seus errors; adopta els seus sentiments, s'inspira en els seus pensaments, es condueix en totes les esferes de l'activitat seguint els misteriosos i irresistibles impulsos de les tradicions que els segles han agombolat en les regions de l'esperit col·lectiu, on impera allò inconscient, on jauen enterrades les llavors i principis de totes les sectes, de totes les determinacions col·lectives. L'Estat, doncs, ve a ésser com un organisme, com una part vivent de la nacionalitat; per això no pot pertànyer a dues nacionalitats diferents, com un mateix cor no pot batre en dos pits a la vegada, com un mateix cervell no pot servir d'instrument de la vida anímica de dos homes diferents.

És més: cada nacionalitat ha de tenir un sol Estat que tradueixi en acció i conducta les inspiracions col·lectives. En l'antiguitat pre-romana, en els temps de l'Estat-Ciutat, cada nació estava trossejada en multitud d'Estats. En l'època de fraccionament del Feudalisme, partions de principat i senyoria ací i allà solcaven el cos viu de la nacionalitat. No estaven les nacions subjectes a l'Estat d'una altra nació, fruien de plena autonomia; l'Estat de cada ciutat o senyoria era indígena, era membre viu de la nació, com la mateixa ciutat o la mateixa senyoria. Però els pobles conscients de llur unitat no en tenen prou: volen que les fronteres de llur Estat passin per allà mateix on passen les partions mil·lenàries de les nacionalitats. Per això les ciutats gregues cercaven amb seguides provatures el camí de la unitat política; per això els ciutadans de l'Alemanya feudal sospiraven per aixecar un sol Estat al damunt de la colla d'Estats germànics de llavors, i el poeta cantava: «Jo no sóc de

Baviera. No sóc de Prússia. No sóc de Saxònia. La meua pàtria és més gran».

L'aspiració d'un poble a tenir política pròpia, a tenir un Estat seu, és la fórmula política del *nacionalisme*. L'aspiració a què tots els territoris de la mateixa nacionalitat s'acoblin sota la direcció d'un Estat únic, és la política o tendència *pan-nacionalista*. Pan-germanisme, pan-helenisme, pan-eslavisme, són els noms amb què s'ha batejat l'aspiració a fer entrar a dins de la cleda de l'Estat alemany, de l'Estat grec, de l'Estat rus, tots els territoris de cultura germànica, helènica o eslava.

A cada nació un Estat: aquesta és la fórmula sintètica del nacionalisme polític, aquest és el fet jurídic que ha de correspondre al fet social de la nacionalitat.

Conseqüència de tota la doctrina aquí exposada, és la reivindicació d'un Estat català, en unió federativa amb els Estats de les altres nacionalitats d'Espanya. Del fet de la nacionalitat catalana neix el dret a la constitució d'un Estat propi, d'un *Estat Català*. Del fet de l'actual unitat política d'Espanya, del fet de la convivència secular de diversos pobles, neix un element d'unitat, de comunitat, que els pobles units han de mantenir i solidar. D'aquí l'*Estat compost*.

Aquests dos fets primaris, fonamentals: el de la personalitat racional de Catalunya, i el de la unitat d'Espanya, enfortits per dues lleis correlatives: la de llibertat que implica l'autonomia i l'espontaneïtat socials, la de la universalitat que porta a la constitució de potències mundials, es resolen en una fórmula d'harmonia que és la *Federació Espanyola*.

Així el nacionalisme català, que mai no ha estat separatista, que sempre ha sentit intensament la unió germanívola de les nacionalitats ibèriques, dintre de l'organització federativa, és aspiració enlairada d'un poble que, amb consciència del seu dret i de la seva força, marxa, amb pas segur, pel camí dels grans ideals progressius de la humanitat.

PRAT DE LA RIBA, E.: *La nacionalitat catalana*.
Llibreria Catalònia. Barcelona, 1910

14. Discurs de Lerroux

En aquests paràgrafs, extrets d'una obra publicada per Alejandro Lerroux al començament del segle XX amb el títol *De la lucha*, s'hi pot observar d'una manera ben clara el llenguatge demagògic d'aquest polític republicà.

La Humanidad tiene una humilde representación en este extremo de Europa, tenido como un puente para pasar al África. Es la vieja patria íbera, la madre España, que baña sus pies en dos mares y ciñe a su frente la diadema de los Pirineos.

1. Estatut de la Mancomunitat Catalana (1914)

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Els que subscriuen, representants de les Diputacions de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, reunits segons la disposició del Reial decret de 18 de desembre de 1913, per formular el projecte d'Estatut de la Mancomunitat catalana, acordada en principi per les Diputacions representades, en llurs reunions de 20, 22 i 23 del mes de desembre, hem estudiat el caràcter dels acords que devíem proposar i els problemes d'organització que el dit Estatut planteja i amb plena i clara consciència de la nostra responsabilitat davant de nostres representants, així com dels venidors, proposen a l'Assemblea les bases més avall consignades.

Dins la modesta esfera administrativa provincial que el Reial decret indicat dona a les Mancomunitats, l'Estatut a formular ve a ésser la llei fonamental equivalent a ço que en els organismes de vida política autònoma, com els estats de les monarquies o de les repúbliques federals, és la Constitució; amb la circumstància digna d'ésser notada i aplaudida que en virtut de l'esmentat Reial decret, dins les limitacions que fixa, la Mancomunitat resta lliure de donar-se la Constitució administrativa que vulgui, la que respongui més a les seves tradicions, a les seves necessitats, i als ideals del nostre poble.

Estem, doncs, cridats a fer la nostra llei fonamental, el nostre Estatut; construïm no per a nosaltres només, sinó també per als que vindran darrera nostre. Aquest caràcter fonamental de l'Estatut a formular imposa l'eliminació de tot lo reglamentari, de tot lo transitori i variable. No hem de fer un Estatut minuciós i enterc que tingui la pretensió de subjectar la vida de la Mancomunitat a uns quadres invariables, rígids, sense flexibilitat, sense marge per a les noves necessitats o els nous estats sentimentals de l'opinió popular o les noves forces desvetllades. Com en les lleis orgàniques, només cal posar-hi lo més permanent, de major estabilitat, les parets mestres a dins de les quals puguin trobar satisfacció completa, adequada als seus sentiments, als seus gustos i fins als seus prejudicis, no solament els homes que avui constituïm aquesta Mancomunitat, sinó els que després de nosaltres vinguin a integrar-la i regenerar-la.

Aquest criteri és el que informa l'articulat.

Se consigna en l'article primer l'acord d'unir-se indefinidament les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, per constituir la Mancomunitat catalana.

L'article segon senyala la competència de la Mancomunitat. Proposem la màxima competència que el Reial decret autoritza, això és, tota la que la legislació provincial vigent assigna a les Diputacions. Tots els serveis

que les Diputacions puguin instituir, totes les funcions que les Diputacions puguin realitzar, volem que pugui instituir-les i realitzar-les la nostra Mancomunitat. Les Diputacions es reserven serveis, naturalment, però traspassen a la Mancomunitat alguns dels que tenen establerts, com els serveis de construcció de carreteres, el de conservació de camins i carreteres i el d'hospitalització de dementes. I conseqüents amb el criteri de flexibilitat que més amunt indicàvem, deixem el camí obert per incorporar a la Mancomunitat altres serveis dels que avui les Diputacions entenen que han de reservar-se, per si el dia de demà les Diputacions que vindran entenguessin que n'han d'incorporar algun o alguns a la Mancomunitat.

Després de les funcions, els medis per a exercir-les (article tercer). De l'eficàcia d'aquests medis depèn que la Mancomunitat sigui un nom o una realitat esplendorosa. Tots els medis, per tant, ens semblarien poc per a assegurar la seva fecunditat renovadora. Per això volem que tinguin tots els que el Reial decret autoritza, i si més n'autoritza més n'hi atribuïríem, amb major motiu tenint en compte que alguns d'ells són en realitat il·lusoris.

L'objecte de l'article quart és l'organització de la Mancomunitat. El Reial decret instaurador de les Mancomunitats provincials ja estableix que la representació de la Mancomunitat sigui unipersonal i no col·legiada, que hi hagi una Assemblea o Junta general de Diputats de les Diputacions mancomunades i un Consell permanent. En quant a la composició de l'Assemblea entenem que només procedeix una disposició imperativa, i és que la formin tots els Diputats provincials, qualsevol que sigui el caràcter que exerceixin en la seva Diputació; i respecte de sa competència senyallem aquelles funcions de les quals no pot mai per cap concepte dependre's.

La representació de la Mancomunitat, segons el Reial decret, correspon, seguint les tradicions de les Diputacions provincials actuals, al President de la Mancomunitat que proposem que sigui President de l'Assemblea i del Consell permanent.

La regulació del Consell permanent planteja distints problemes. El primer és el de la seva composició. L'homogeneïtat és la llei general universalment aplicada a la formació dels organismes governants, conseqüentment a la gran norma democràtica: que la representació correspon a tots els ciutadans i el govern a la majoria; a part que governar consisteix a aplicar una orientació, un criteri de govern i d'administració; i per tant ha d'haver-hi unitat de criteri entre els homes que governin o administrin. Però malgrat la universalitat d'aquesta pràctica i l'evidència d'aquests principis, nosaltres

proposem, per a la formació de l'orgue de govern de la Mancomunitat, la representació de les minories, per respondre a les tradicions de poble lliure que ha estat sempre la nostra Catalunya, com per creure que els inconvenients d'aquesta falta d'homogeneïtat poden ésser compensats amb els avantatges d'una fiscalització operada en tots els moments i en tots els òrguens de la Mancomunitat, i sobretot, per l'associació i solidarització amb l'obra de la Mancomunitat de totes les grans forces polítiques de Catalunya.

En la forma d'elecció, a més de la representació de la minoria, hem cercat la manera d'assegurar a totes les províncies mancomunades la representació dins el Consell. I seguint el mateix criteri aplicat dins totes les bases consegüent al seu caràcter d'Estatut permanent o constitucional, no hem volgut imposar una norma fixa, inva-riable, sinó que dins el mínimum imperatiu, infranqueja-ble, de tenir-hi representació cada província, deixem a l'Assemblea, composta de 36 Diputats de Barcelona, 20 de Girona, 20 de Lleida i 20 de Tarragona, la facultat d'a-comodar aquesta representació als sentiments que en el moment d'adoptar aquesta determinació imperin.

L'article quint i últim és destinat a prevenir el cas que una província vulgui separar-se de la Mancomuni-tat. Les úniques limitacions imposades són les que s'encaminen a assegurar que la voluntat de separar-se és ferma i persistent, que obeeix no a nerviosismes mo-mentanis, sinó a una veritable i reflexiva i conscient vo-luntat de la Corporació provincial i dels ciutadans que aqueixa Corporació provincial representi. Per això calen dos acords, un després de consultar el Cos electoral.

Els altres requisits són imposats per la garantia dels interessos dels contractants amb la Mancomunitat i de l'Estat, que desitgem li delegui una part dels seus ser-veis.

Barcelona 8 gener de 1914.— ENRIC PRAT DE LA RIBA. — LLUÍS ARGEMÍ. — FRANCESC D'A. BARTRINA — ALBERT BASTARDAS. — LLUÍS DU-RAN I VENTOSA. — EDUARD MICÓ. — LLUÍS FERRER. — AGUSTÍ RIERA. — FREDER-IC FRÍGOLA. — JOSEP M. VILAHUR. — ISIDRE RIU. — JOSEP M. ESPAÑA. — JO-SEP IGNASI LLORENS. — SALVADOR MONTIU. — ALFRED PEREÑA. — ROMAN SOL I PEREÑA. — DELFÍ CANELA. — ALFONS PIÑOL. — PERE LASALA. — JOSEP MESTRES. — VÍCTOR J. OLESA. — FRANCESC ROIG I NAVARRO.

ESTATUT

Article 1er. Les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, acollint-se al Reial decret de 18 de desembre de 1913, s'uneixen indefinidament per consti-tuir la Mancomunitat catalana, que es regirà per les disposicions d'aquest Estatut i pels acords de l'Assem-blea i del Consell presos dintre de les seves atribucions.

Art. 2on. Seran de competència de la Mancomunitat tots els serveis i totes les funcions que la legislació pro-vincial vigent permet establir i exercitar a les Diputa-cions provincials i que les Diputacions mancomunades no hagin fins ara establert o utilitzat.

Així mateix, seran de competència de la Mancomu-nitat i són, per tant, traspassats a la mateixa, els se-güents serveis de les Diputacions mancomunades:

1er. Construcció de carreteres dels actuals plans provincials i dels camins veïnals dels diferents plans provincials que vagin a integrar el plan que formuli la Mancomunitat per acord de la mateixa.

2on. Conservació de carreteres provincials construï-des i que en lo successiu es construeixin. La Mancomu-nitat anirà encarregant-se de la seva conservació a mi-da que vagin extingint-se els contractes que al consti-tuir-se la Mancomunitat regeixin, a partir de la data que els organismes corresponents de la Mancomunitat se-nyalin.

3er. Conservació dels camins veïnals construïts o que en lo successiu construeixin les Diputacions, la conservació dels quals corri a càrrec de les mateixes.

4rt. Hospitalització dels dementis pobres, respectant els contractes existents i indemnitzant els interessos creats en cas que una nova organització d'aquest servei els lesionés.

5è. També correspondran a la Mancomunitat els drets i els avantatges que la legislació, ara o en lo suc-cessiu, atribueixi a les Diputacions en lo relatiu a la con-cessió, construcció i explotació de ferrocarrils.

6è. Els serveis que amb posterioritat a la construcció de la Mancomunitat una o més Diputacions acordin traspasar a la Mancomunitat i siguin acceptats per la Junta general d'aquesta. Aquests acords de la Junta, com tots els que impliquin modificació d'aquest Esta-tut, tenen d'ésser ratificats per les Diputacions.

Art. 3er. La Mancomunitat nodrirà el seu pressupost d'ingressos amb els recursos i arbitris que autoritza el Reial decret de 18 de desembre de 1913, i d'una manera especial amb els següents:

1er. Donatius de les Diputacions mancomunades.

2on. Les quantitats que anyalment satisfaran les Di-putacions mancomunades, iguals a les sumes consig-nades per cada Diputació en els pressupostos de l'any anterior a l'acord de traspàs amb destí als serveis tras-passats a la Mancomunitat.

3er. El tant per cent que l'Assemblea estableixi anyalment sobre les quotes que els municipis paguen al Tresor per consums i per contribucions directes, que les Diputacions mancomunades no tinguin necessitat d'imposar o utilitzar per cobrir les atencions del seu pressupost. Podrà cobrar-lo directament la Mancomuni-tat, utilitzant els mateixos recursos legals de què dispo-sen les Diputacions.

4rt. Recàrrecs, impostos i arbitris que l'Estat autoritzi i emprèstits que la Mancomunitat acordi.

Art. 4rt. La Mancomunitat serà representada pel President i governada per una Junta o Assemblea deli-berant i un Consell permanent.

Formaran part de l'Assemblea tots els Diputats provincials de les Diputacions mancomunades, qualsevol que siga el càrrec que dintre de la respectiva Diputació desempenyin.

Presidirà l'Assemblea de Mancomunitat el Diputat que ella mateixa hagi designat al constituir-se. El President de l'Assemblea ho serà també del Consell permanent. El President tindrà totes les atribucions necessàries per a dirigir les deliberacions, fixar-ne l'ordre i salvaguardar la dignitat i els drets de l'Assemblea i de tots sos membres. Així mateix elegirà l'Assemblea quatre Vice-presidents i quatre Diputats Secretaris al constituir-se. Aquests càrrecs es renovaran en la primera sessió que l'Assemblea tingui després de cada renovació biennal de les Diputacions.

Seràn funcions de l'Assemblea, que no podrà delegar mai, l'aprovació dels pressupostos, dels emprèstits, de les transferències de crèdits, de les alienacions de béns immobles, de l'adquisició d'immobles quan no sigui en execució d'obres públiques i d'acords d'altra mena de l'Assemblea, dels comptes de liquidació dels pressupostos, dels plans generals d'obres públiques, així com la creació i supressió d'establiments de beneficència i instrucció.

L'Assemblea es reunirà dues vegades l'any, dins del mes de maig i dins del mes de novembre. Les sessions seran en dies successius no festius, i es tindran a l'hora i en el lloc prèviament senyalats en la convocatòria, si-ga el que es vulgui el nombre de Diputats que hi assisteixin. S'abonarà als Diputats les despeses de viatge per a assistir a les sessions de l'Assemblea. En qualsevol altre temps l'Assemblea podrà reunir-se en sessió extraordinària per acord del Consell o a petició de la tercera part dels Diputats. L'haurà de convocar el Consell amb 15 dies al menys d'anticipació. Podrà pendre acords qualsevol que sigui el nombre d'assistents, i no podrà tractar més que dels objectes de caràcter extraordinari que constin concretament expressats en la convocatòria.

El Consell permanent serà format pel President de l'Assemblea i per vuit Vocals designats per aquesta en votació, en la qual cada Diputat podrà votar cinc noms, resultant elegit en primer terme, el Diputat de cada província que hagi reunit major nombre de vots en relació amb els altres Diputats de la mateixa província, i després indistintament el Diputat o els Diputats que hagin aconseguit major votació. Al constituir-se per primera vegada el Consell es consideraran elegits els dos Diputats de cada província que hagin obtingut major nombre de vots. Quan hi hagi dues o més vacants en el Consell se reunirà l'Assemblea extraordinària per proveir-les; en tots els casos, sempre que s'hagi de proveir més d'una vacant, l'elecció es farà en la forma següent: Si les vacants són més de quatre, cada Diputat podrà donar vàlidament el seu vot tan sols a dos candidats menys que el nombre de les dites vacants, i si fossin

quatre o menys de quatre, a tants candidats com vacants menys un.

Correspondrà al Consell permanent fer complir els acords presos per l'Assemblea dins de la seva competència; regir, ordenar i vigilar l'aplicació dels pressupostos; dirigir i reglamentar l'execució i el funcionament de tots els serveis de la Mancomunitat; formar els projectes de pressupostos ordinaris i extraordinaris, els plans generals d'obres i tots els altres projectes d'acord sobre els quals hagi de deliberar l'Assemblea; formular el reglament que ha de regir el seu funcionament i el de les oficines i serveis a les seves ordres. El Consell podrà adjuntar-se temporalment, sigui per posar-les al davant dels principals grups de serveis, sigui per constituir juntes i comissions assessores, persones de senyalada competència per a les funcions de què es tracti, siguin o no membres de l'Assemblea. Els acords del Consell són executius.

El President i els elegits a formar part del Consell ho són per quatre anys, cessant abans d'aquest termini si a l'acabar el mandat de Diputat provincial no han estat reelegits en la renovació biennal corresponent. Per excepció el primer Consell que es nombri acabarà les seves funcions el mes de maig de 1917 al reunir-se l'Assemblea. Aquests càrrecs seran retribuïts.

El President, a part de les funcions i drets que com a membre del Consell li corresponguin, tindrà la representació del Consell i de l'Assemblea i per tant de la Mancomunitat en tots els actes i contractes; comunicarà i executarà els acords del Consell, exercirà l'ordenació de pagaments i convocarà i presidirà les sessions del Consell i de l'Assemblea.

Art. 5è. Per separar-se de la Mancomunitat una província, serà precís que ho acordi la Diputació corresponent en dues sessions extraordinàries convocades amb aquest exclusiu objecte amb l'interval d'un any de l'una a l'altra i celebrada la segona després d'una renovació biennal de les Diputacions. Aquest acord haurà d'ésser aprovat pel Consell de Ministres mentre la Mancomunitat només regeixi serveis de les Diputacions; quan regeixi serveis delegats de l'Estat caldrà l'aprovació de les Corts.

La província que se separi restarà, no obstant, obligada a contribuir, fins a la seva amortització, al servei d'interessos i amortització dels emprèstits i demés deutes existents al tenir lloc la separació, i en la proporció mateixa amb què contribuïa a nodrir el pressupost de la Mancomunitat durant l'últim any que n'hagi estat; conservant la Mancomunitat fins que aquesta condició quedi totalment complerta, les mateixes facultats de fer efectiva aquesta obligació que tindria si l'esmentada província continués formant part de la Mancomunitat.

Disposició transitòria

A fi que al constituir-se la Mancomunitat disposi d'una quantitat per atendre a les primeres despeses de

son funcionament, a base de la qual pugui formar el seu primer pressupost, les Diputacions mancomunades votaran, dintre els quinze dies següents a l'aprovació d'aqueix Estatut, un donatiu proporcionat als medis de què cada Diputació disposi.

Aquest Estatut fou aprovat per la Junta de les Diputacions provincials de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona reunida en el Palau de la Generalitat el dia 9 de gener de 1914 per unanimitat dels Diputats presents, i fou ratificat per les Diputacions de Barcelona i Tarragona el 13 de gener, per la de Girona el 14 i per la de Lleida el 15 dels mateixos mes i any.

DECRET REIAL D'APROVACIÓ DE L'ESTATUT DE MANCOMUNITAT CATALANA

Exposició

Señor: El Gobernador civil de Barcelona ha remitido el Estatuto para la Mancomunidad catalana formada por las provincias de Barcelona, Gerona, Lérida y Tarragona, y conforme a los preceptos del Real decreto de 18 de diciembre de 1913, su texto requiere la aprobación del Gobierno.

Examinadas minuciosamente sus diversas cláusulas, puede afirmarse que éstas no contradicen directa ni indirectamente la legalidad constitucional y administrativa del reino, ajustándose, por el contrario, perfectamente a ellas.

Los preceptos del Real decreto fueron cumplidos, y a la aprobación del Estatuto concurrieron 83 de los 96 Diputados provinciales a que asciende el número total de los que componen las cuatro Diputaciones referidas.

Procede, pues, el reconocimiento del derecho que asiste a las respetables Corporaciones citadas, para asociarse en beneficio de los intereses de las provincias que representan, y en su vista, el Ministerio que suscri-

be, de acuerdo con el Consejo de Ministros, somete a la aprobación de V. M. el adjunto proyecto de Decreto.

Madrid, 26 Marzo de 1914.

Señor:

A L. R. P. de V. M.,

JOSÉ SÁNCHEZ GUERRA

Real Decreto

A propuesta del Ministro de la Gobernación y de acuerdo con Mi Consejo de Ministros,

Vengo en decretar lo siguiente:

Art. 1º En cumplimiento de lo dispuesto en el Real decreto de 18 de diciembre de 1913, autorizando a las Diputaciones a mancomunarse para fines exclusivamente provinciales, se aprueba el adjunto Estatuto, por el que se ha de registrar la Mancomunidad catalana, compuesta de las provincias de Barcelona, Gerona, Lérida y Tarragona.

Art. 2º Cualquier acuerdo adoptado por la Mancomunidad que implique modificación del Estatuto adjunto, que se aprueba, además de ser ratificado por las Diputaciones, será sometido al Gobierno a los efectos procedentes de su aprobación.

Art. 3º Por el Ministerio de la Gobernación se dictarán las disposiciones que fuesen necesarias para la ejecución de este decreto.

Dado en Palacio, a veintiséis de marzo de mil novecientos catorce.

ALFONSO

El Ministro de la Gobernación,

JOSÉ SÁNCHEZ GUERRA

GONZÁLEZ CASANOVA, J. A.: *Federalisme i autonomia a Catalunya*, pàgs. 571-578

2. Manifest de la UGT-CNT del 27 de gener de 1917

Als treballadors espanyols i al país en general. Després de la tasca de protesta, exercida constantment per les organitzacions obreres contra els abusos de l'administració i les corrupteles de la política que pateix el nostre país, la vaga general del 18 de desembre passat, exemple admirable d'eficàcia de l'organització i testimoni irrecusable de la capacitat creixent del proletariat espanyol, havia d'haver produït alguna atenuació, com a mínim, dels mals reconeguts per tothom i denunciats contínuament.

Però, tot i les nostres advertències serenes, les nos-

tres queixas metòdiques i reflexivament fonamentades i les nostres protestes, potser més prudents i mesurades que no exigeix l'agudesa dels dolors que pateix el país, és cert que cada dia que passa representa per al proletariat un agreujament creixent de la misèria que provoca la manca de les subsistències i la manca de feina.

Evidentment, si les privacions a les quals es veu sotmès el poble espanyol fossin una conseqüència necessària de crisis profundes de l'economia mundial la solució de les quals no depèn de nosaltres ni dels ele-

passaran a ser de la Regió. Quedaran també transferits a la Regió els drets de l'Estat nascuts d'actes de sobirania exercits en territori de Catalunya que no es refereixin a les funcions i a matèries reservades al poder central.

Seran lliurats al poder regional tots els documents referents als serveis i a les funcions dels quals es fa càrrec.

Mentre el Parlament Regional no legisli sobre les matèries sotmeses a la seva sobirania, continuaran regint al territori de Catalunya les lleis de l'Estat referents a aquestes, amb l'única modificació que correspondrà a les autoritats [regionals d'aplicar-les amb les facultats que a les autoritats] del govern i als tribunals similars de l'Estat atribueixen les dites lleis.

Amb una excepció igual s'aplicaran al territori de Catalunya les disposicions reglamentàries dictades pel govern de l'Estat mentre no siguin modificades o substituïdes pel govern regional.

C. Les garanties

Sobre totes les garanties no reservades al poder central, la sobirania del Parlament i del Poder Executiu regionals no tindrà altres limitacions que les que hi ha consignades expressament a l'Estatut de constitució.

Per tal de dirimir els conflictes que es puguin suscitar entre autoritats i govern de l'Estat i els del poder regional, es constituirà un tribunal mixt, que, a més de la facultat de resoldre les qüestions jurisdiccionals, tindrà la de declarar la nul·litat i la ineficàcia de tota disposició legislativa o governativa, tant si emana de l'Estat com del poder regional, que envaïxi l'esfera assignada, respectivament, a la sobirania de l'un o de l'altre.

TERCERA

Mitjans econòmics

Serà facultat exclusiva del poder regional la formació i l'execució del pressupost de despeses i d'ingressos en tot allò que es refereixi al govern autònom de Catalunya.

Per tal de subvenir al pagament dels serveis que li incumbeixen conforme a la base segona, quedaran atribuïts a l'Estat els ingressos procedents de monopolis i de serveis explotats per la seva administració, propietats i drets de l'Estat, recursos del tresor, renda de duanes i impost sobre el transport i altres atribucions indirectes que siguin necessàries.

Correspondrà així mateix a l'Estat el producte d'aquelles contribucions directes que tinguin com a base l'exercici de facultats reservades a la sobirania del poder central. En el cas que els ingressos atribuïts a l'Estat resultessin insuficients per al pagament d'aquests serveis, Catalunya contribuirà en la proporció corresponent a extingir el dèficit de la mateixa manera a com procedeixi l'Estat per extingir-lo. Per tal que en cap moment no hi pugui haver confusió entre les hisendes, per als efectes del paràgraf anterior, als pressupostos generals de l'Estat s'establirà separació absoluta entre les despeses i els ingressos de caire general i els de caire particular de les regions, o sigui, els que són encaminats a atendre-hi els serveis que a Catalunya queden reservats al poder regional.

GONZÁLEZ CASANOVA, J. A.: *Federalisme i autonomia a Catalunya*, pàgs. 582-588. (Text original escrit en castellà)

6. Estatut de l'Autonomia de Catalunya aprovat per l'Assemblea de la Mancomunitat (1919)

DECLARACIÓ PRELIMINAR

Sempre, en presentar un projecte legal és precís explicar en un preàmbul la idea que l'inspira i sos fonaments, que escapen necessàriament a la forma sintètica en què per força han de redactar-se els articles.

Però en aquest cas la necessitat és més gran, car es plantegen un seguit de principis que només raonant-los, explicant llurs fonaments, fent veure les diverses formes aplicades en el món, remarcant les raons de moment que poden influir-hi, poden ésser entesos en sa recta manera d'ésser.

Per això, abans de llegir el projecte d'Estatut, s'han de donar lleugeres explicacions sobre ço que vol ésser, fent constar per endavant que, malgrat compondre's la ponència d'homes de tots els partits i de totes les tendències, mantenint cada una de les col·lectivitats polítiques representades sa integritat doctrinal, s'ha pogut arribar a una coincidència patriòtica, punt de concòrdia en què més endavant podran manifestar-se i pendre cos les distintes opinions.

Comença l'Estatut amb una disposició limitativa del territori a què ha d'estendre's el nou règim autònic,

el qual territori serà el de les quatre Províncies mancomunades; la matèria d'agregacions i segregacions territorials es reserva per a ulteriors disposicions.

El segon títol dóna a la ciutadania política catalana la mateixa extensió que en l'ordre privat té segons l'article quinquè del Codi civil.

Ni un ni altre títol ofereix cap dificultat, i sobra, per tant, tota explicació.

En el títol tercer es dóna l'estructura orgànica del poder autonòmic de Catalunya i ensems s'hi fa la solemne declaració de la sobirania del dit poder en les matèries atribuïdes a la seva potestat. Com a garantia del Poder central, o dels altres poders regionals que es constituïssin, s'atribueix al Parlament espanyol la facultat d'anul·lar els acords dels poders regionals en què hi hagués extralimitació (art. 5è. de l'Estatut). El consell, en redactar aquesta base, sabia prou que ço que la doctrina en aquest punt demana és un Tribunal absolutament independent, ja que en realitat es tracta d'apreciar una infracció de llei, però en la impossibilitat de crear-lo, sense acord amb el Poder central, es deixa com a funció del Parlament, ben convençuts de què si arribés el conflicte s'imposaria, per la força de les coses, la creació d'un orgue especial per a resoldre'l.

Són objecte del títol quart les facultats pròpies del Poder regional.

També, en aquest punt, fóra sens dubte més ajustat a la teoria política, fixar concretament les atribucions del Poder central, atribuint al regional totes les altres. Aquest criteri fou el seguit en el Missatge que presentàrem al Govern. Per haver-se'n fet una doble inculpció, ço és, que hi havia vaguetat en les nostres demandes i que en formular-les de la manera dita desconexíem el caràcter suprem de les funcions del Poder central, ara, en la redacció de l'Estatut, sense fer abandon del mateix principi, és a dir, la fixació de les facultats del Poder central i atribució al regional de les restants, s'ha estimat convenient fer enumeració taxativa d'aquelles facultats, la concessió de les quals és considerada mínim imprescindiblement necessari, perquè tingui efectivitat l'autonomia que esdevé, sense ella, una ficció, una forma sense contingut. D'altra banda, cap precaució és excessiva en matèries on cada malentès és font de conflictes, i així, l'Estatut en enumerar les facultats pròpies del poder autonòmic, per evitar tota interpretació, ha estimat oportú condicionar-la. Vénen després les garanties que creiem haver de donar. En l'article sisè, apartat a), es fixen les condicions a què s'obliga el Poder regional en el ram de l'ensenyament primari. Però, en entrar a la qüestió de l'autonomia municipal, hem cregut precis donar consagració legal a l'autonomia dels Municipis. Però al fer-ho, entén el Consell que l'edictar les lleis on aquest principi de l'autonomia municipal sigui realitzat, ha d'ésser exclusiva funció del poder autonòmic. Com a garantia d'això consigna l'Estatut en l'esmentat article cinquè, apartat b),

les condicions estructurals de l'autonomia dels Municipis en lo legal i en lo hisendístic, reiterant en un i altre concepte les fórmules aprovades en les Assemblees de parlamentaris de 1917.

En els altres rams de l'administració, en els demés serveis públics, l'Estatut no condiciona específicament llur prestació, però en la disposició, assenyalada amb la lletra C de les que regulen el règim transitori, s'estableix en termes generals que seran adoptades les mesures pertinents perquè dits serveis es prestin, si més no amb l'eficàcia i perfecció que l'Estat els té establerts. Com a conseqüència del pas al Poder regional de les dites facultats pròpies i exclusives d'ells, li seran entregats i passaran a son domini els béns de l'Estat afectes al compliment de serveis, els drets nascuts d'actes de sobirania o de l'exercici de funcions, i la documentació per a tals serveis necessària, conceptes naturalment referits al territori de Catalunya. Així mateix passaran a dependre del Poder regional els funcionaris servidors d'aquests rams de l'administració en la forma que regula la base transitòria.

El títol següent, cinquè de l'Estatut, s'ocupa de la intervenció dels Poders regionals en les matèries que per naturalesa els pertanyen, però que estan regulats per lleis de l'Estat.

Les consideracions que per la redacció del dit títol s'han tingut presents, són: en els Estats compostos la majoria de les matèries que aquí es tracta (mines, aigües, caça, pesca, correus i telègrafs) són atribució característica dels diversos Estats. Però hi ha una mena d'interès col·lectiu en què les disposicions reguladores de dites matèries tinguin caràcter de generalitat, per la qual cosa els Estats particulars deleguen amb freqüència en el poder federal, la legislació que hi fa referència, reservant-se, però, l'aplicació al Poder executiu de Catalunya, perquè només ell pot tenir apreciació justa de les modalitats característiques que entre nosaltres ofereixen aquestes qüestions.

En l'art. II es reserva al Govern regional un dret d'iniciativa per a les reformes de lleis, l'elaboració de les quals s'estima correspon al Parlament general.

Aquest dret d'iniciativa que, sense perjudicar les prerrogatives del Parlament central, ja que pot acudir, rebutjar o modificar les propostes que se li formulin, va encaminat a evitar que es ressenti d'una manca d'eficàcia legislativa, que és causa de què en matèries que afecten a lo més viu de la vida catalana es mantinguin preceptes que tothom censura per endarrerits, però que no arriben a modificar-se.

Aquesta facultat pot ésser un poderós estímul per a curar aquesta malura crònica del Parlament central, i pot servir perquè, de les iniciatives profitoses que tingui el parlament regional català se n'aprofiti Espanya entera.

La Hisenda regional ve regulada en el títol sisè. No

necessita comentari l'article dotzè, que és prou clar i detallat; però tal volta no succeeix el mateix amb el tretzè, que ens dóna la clau de les relacions entre la Hisenda regional i la central, i que té un fonament de justícia incontestable. En efecte: si al liquidar el Pressupost de l'Estat s'haguessin aplicat a les atencions de les altres Províncies en matèries que en aquest Estatut es reserva Catalunya, menys de ço que allí haguessin produït els ingressos a què es refereix l'article dotzè, el sobrant, com és natural, s'hauria aplicat a les necessitats de l'Estat i, en conseqüència, Catalunya hauria pagat menys que la resta d'Espanya. I això no pot ni ha d'ésser, per ço que s'ha d'establir la necessitat d'abonar la diferència proporcional.

En canvi, si passa al revés, el perjudici fóra a la inversa, per ço que cal sotmetre's al principi de la reciprocitat. El mateix raonament és aplicable a la disposició de l'article catorzè, que prescriu l'entrega a la Hisenda regional d'una part del deute que l'Estat pugui emetre amb destí a obres i serveis, dels que, en territori de Catalunya, van a càrrec del Poder regional.

El títol setè fixa la constitució i funcionament del Parlament de Catalunya. L'opinió del Consell s'ha inclinat a l'adopció d'un sistema bicameral per l'Assemblea legislativa de Catalunya, fonamentant-se en la major estabilitat que aquest sistema ofereix, més necessària en un organisme polític naixent, les determinacions del qual seran totes riques de conseqüències i en què és precís, per tant, procurar un màxim d'assenyat equilibri. S'ha limitat la representació corporativa als Municipis en l'elecció dels membres de la segona Cambra, perquè el Municipi és, avui per avui, entre les Corporacions catalanes, l'única perfectament organitzada, estesa arreu del territori, i que ens pot donar, per tant, una representació total del país.

No succeeix el mateix amb el títol següent, vuitè de l'Estatut, que tracta del Governador general i el Poder executiu. És evident, que en l'organització que es projecta ha d'haver-hi un representant del Poder regional exercint les funcions de Poder moderador, en qui es verifica la unitat de Poders i es personifica la sobirania de Catalunya. Però no es pot dubtar que aquesta dualitat pot ésser perillosa i que la unió de les dues funcions en una persona és el remei més simple i eficaç, potser l'únic possible, per a evitar els conflictes entre els dos Poders i garantir en lloc d'aquesta hostilitat llur harmonia i coordinació. Naturalment, l'Estatut es limita a fixar les condicions que al Governador corresponen, com a Cap suprem dels poders regionals, bo i deixant a les lleis dictades pel Govern central la determinació de les atribucions de son representant a Catalunya. Llarga fou la deliberació del Consell sobre si havia de proposar a l'Assemblea la instauració d'un Poder executiu designat pel Poder moderador o fill de l'Assemblea mateixa, sempre en el benentès de què en el cas primer seria responsable davant d'ella. La raó terminant que ens ha inclinat vers aquesta última solució, és una raó d'expe-

riència, feta en mant país sense exceptuar Espanya. L'executiu, fill d'una Assemblea deliberant, ultra produir una confusió de poders, té sempre el defecte de la seva enorme inestabilitat, que com ja en altre lloc hem dit, és més perillós en una entitat naixent. La responsabilitat de l'executiu davant de l'Assemblea evita aquest perill i fa al mateix temps impossible que els Ministres triats pel Poder moderador puguin prescindir de comptar amb la representació popular.

Unes breus consideracions, per acabar, sobre les disposicions transitòries.

En elles es procura donar la norma del període pre-autonòmic, i com que naturalment la majoria de les tasques en aquest període seran equiparables a les actuals de la Mancomunitat, és a dir, representar la unitat moral i territorial de Catalunya, i anar preparant solucions per a la realització de les transformacions polítiques que en l'Estatut es contenen, és clar que s'imposa mantenir una organització similar a la que ha nascut de la convivència de les dues representacions de Catalunya, la provincial i la parlamentària, inspirades totes dues en els imperatius de l'opinió autonomista. Això explica la declaració que en l'article A), apartat primer, es fa, de què si l'Assemblea mixta de Diputats provincials i parlamentaris funcionés en època en què per dissolució de les Corts el mandat dels Diputats i Senadors fos legalment extingit, com que el dels Diputats provincials no cessa fins que ocupen el càrrec els seus successors, s'equipararà en lo possible amb el seu el mandat dels parlamentaris pels efectes de deliberar en l'Assemblea mixta, és a dir, que continuaran fruit d'aquest dret fins a l'aprovació de l'acte del seu successor. Així s'assegura en el si de l'Assemblea el necessari equilibri entre les dues representacions.

Per fi, la facultat de modificar el Consell executiu en el nombre de membres i en la seva organització es proposa tenint en compte la conveniència de donar entrada en el si de dit Consell a totes les forces i matisos de l'opinió per garantir la neutralitat més estricta en la tasca capital que incumbirà al Consell executiu, ço és, la direcció de les primeres eleccions per al Parlament de Catalunya. I lo referent al règim transitori d'Hisenda és tan clar, que no cal dir-ne res.

Heus aquí, ara, el text de l'Estatut.

ESTATUT

Mentre no es modifiqui aquest Estatut, el règim i govern de Catalunya es subjectaran a les disposicions següents:

TÍTOL PRIMER

Del territori de Catalunya

Art. 1r. El territori de Catalunya s'entendrà constituït pel que formen en l'actualitat les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

TÍTOL SEGON

Dels ciutadans catalans

Art. 2n. Tindran la consideració de ciutadans catalans tots els que la tenen avui, tots els residents, que estant en l'ús dels drets civils i polítics, la demanin després de dos anys de residència, així com tots els que es trobin en els altres casos de l'art. 15 del Codi civil.

TÍTOL TERCER

Del Govern de Catalunya

Art. 3r. El Govern de Catalunya, integrat per un Parlament, un Poder executiu i un Governador general, regirà amb plena i definitiva autoritat la vida interior de Catalunya.

En totes les matèries atribuïdes a la competència dels Poders regionals correspondrà al Poder legislatiu dictar la llei que les regula i al Poder executiu curar de l'aplicació de l'esmentada llei.

Mentre el Poder regional no legisli sobre les dites matèries continuaran regint en el territori de Catalunya les lleis de l'Estat que les regulen, corresponent a les autoritats del Poder regional les facultats reservades per aquelles lleis a les autoritats similars del Poder central.

Amb la mateixa salvetat s'aplicaran en el territori de Catalunya les disposicions reglamentàries dictades pel Govern de l'Estat mentre no fossin modificades o substituïdes pel Govern regional.

Art. 4t. Contra els acords i resolucions del Govern de Catalunya en les matèries atribuïdes a la seva potestat no hi cabrà recurs de cap mena davant les autoritats del Poder central.

Art. 5è. Cas que el Govern de Catalunya invadeixi els límits de les atribucions del Poder central, o d'altre Govern regional, o infringeixi les regles que condicionen l'exercici de les facultats que se li atribueixen, correspondrà al Parlament espanyol declarar la nul·litat dels acords que constitueixin l'extralimitació.

TÍTOL QUART

Facultats pròpies i exclusives del Poder regional

Art. 1r. El Parlament regional estarà facultat per a dictar lleis, i el Poder executiu regional per a executar-les i organitzar els serveis relatius a la vida interior de Catalunya dins les limitacions que s'estableixin, en totes aquelles matèries no reservades a la sobirania exclusiva del Poder central, i d'una manera especial en les següents:

a. L'ensenyança en tots els seus graus i els altres serveis d'Instrucció Pública i Belles Arts, exceptuant el règim de la propietat intel·lectual. L'atribució d'aquests serveis en el que es refereix a l'ensenyança, es subjectarà a les següents condicions:

1a. El nombre d'escoles primàries i de mestres que avui sosté l'Estat a Catalunya i la dotació d'aquests podran ésser augmentats però no disminuïts.

2a. La primera ensenyança serà gratuïta i obligatòria per a tota la població escolar de Catalunya.

3a. Serà obligatòria l'ensenyança de l'idioma castellà en totes les escoles de primera ensenyança.

4a. Es fixarà el mínim de coneixements que han d'acreditar els que obtinguin un títol de capacitat per a l'exercici de determinades professions.

b. El règim dels Municipis i Províncies, amb facultat de modificar el nombre i la demarcació d'aquestes. Correspondrà per tant al Parlament de Catalunya la facultat de dictar la llei que regeixi els Municipis i les Províncies.

La Llei Municipal reconeixerà als Municipis plena autonomia per al govern i la direcció dels interessos particulars dels pobles. Aquesta autonomia no tindrà d'altres limitacions sinó les que estableixi la Llei Municipal, i correspondrà exclusivament als tribunals de la jurisdicció competent, segons els casos, corregir en definitiva les extralimitacions de llei que cometin els Ajuntaments.

Es reconeixeran als Ajuntaments recursos propis per a atendre els serveis que fossin de llur competència, i aquests recursos no podran ésser minvats ni limitats pel règim tributari de l'Estat, de la Regió o de la Província, ni llur hisenda municipal podrà ésser castigada amb el cost de serveis que li imposi l'Estat, la Regió o la Província.

c. El Dret civil català, excepció feta d'aquells preceptes del Codi civil, que segons el seu art. 12 són aplicables a Catalunya.

d. L'organització dins el territori de Catalunya de l'administració de justícia, que en tot cas haurà d'adaptar-se a les normes establertes en les lleis processals que seran de caràcter general en tot Espanya. Els recursos de cassació en matèria civil seran resolts per un Tribunal organitzat a l'efecte pel Poder regional.

e. L'ordenació de l'exercici de la fe pública i el nomenament dels Registradors de la propietat i els Notaris que hagin de servir el càrrec a Catalunya; havent en tot cas de subjectar-se l'organització que s'estableixi a les condicions i garanties que per a l'eficàcia dels documents públics s'assenyalin d'una manera general a tot Espanya.

f. Totes les obres públiques de Catalunya, excepció feta dels ferrocarrils, canals i ports que siguin d'interès general espanyol.

g. El servei telefònic.

h. Tots els serveis forestals i agronòmics.

i. La roturació de terrenys incultes i dessecació de maresmes i aiguamolls.

j. Beneficència i Sanitat.

k. Policia i ordre públic interior. Quedarà en suspens l'exercici d'aquesta facultat en el moment que es declari l'estat de guerra.

Art. 7è. Tota l'organització de serveis referent a les matèries enumerades en l'article anterior que tingui establerta l'Estat a Catalunya passarà al Poder regional, quedant l'acció de l'Estat damunt d'elles limitada a vetllar pel compliment de les garanties amb què es condiciona la potestat del Poder regional en aquest Estatut i en les regles que es dictin per a la seva aplicació.

Tots els béns de l'Estat, definits i compresos en els arts. 339 i 340 del Codi civil, afectes al compliment de serveis de què es farà càrrec el Poder regional passaran a ésser propietat de la Regió. Quedaran igualment transferits a la Regió els drets de l'Estat nascuts d'actes de sobirania exercits en el territori de Catalunya que es refereixin a les matèries que passen a ésser de la competència dels Poders regionals.

Seràn transferits al Govern regional tots els documents de les oficines i dependències de l'Estat que es refereixin a les dites matèries.

El personal de l'Estat afecte als indicats serveis passarà a dependre dels Poders regionals en les condicions que s'indiquen en les Bases transitòries.

TÍTOL CINQUÈ

De la intervenció dels Poders regionals en matèries regulades per lleis generals

Art. 8è. En matèria de mines, aigües, caça, pesca, correus i telègrafs, encara que la facultat de fer i modificar les lleis perquè es regeixen correspon al Parlament espanyol, l'execució de les dites lleis dins el territori de Catalunya correspondrà al Govern regional, el qual assumirà totes les facultats que al Govern central i als seus diversos organismes atribueixen aquelles lleis. Qualsevol concessió que es demani a l'empara de les dites lleis, i que no afecti exclusivament el territori de Catalunya, haurà de tramitar-se davant les autoritats del Poder central.

Art. 9è. L'Execució de les disposicions dimanants de la legislació social dins el territori de Catalunya, correspondrà al Govern regional.

Art. 10. L'execució i aplicació de la legislació sobre expropiació forçosa, establiments de servituds en favor de determinats serveis i concessions i totes aquelles que limitin l'exercici del dret de propietat a favor d'un interès declarat d'utilitat pública, correspondran al Govern regional i a les seves autoritats en el que es refereixi a obres o serveis propis o a obres i serveis la concessió dels quals estigui reservada al Govern de Catalunya.

Art. 11. Podrà el Parlament regional acordar modificacions, complements i extensions a les lleis a què els

tres articles anteriors es refereixen. Aquests acords seran comunicats pel Governador general al Govern central, i si passa un any sense que el Parlament espanyol els aprovi o els rebutgi, s'estimaran aprovats i entraran en vigor en el territori de Catalunya.

TÍTOL SISÈ

De la Hisenda regional

Art. 12. Les contribucions directes, excepció feta de les que gravin utilitats obtingudes fora del territori català o tinguin per base l'exercici de facultats pròpies del Poder central, correspondran al Govern de Catalunya, el qual tindrà plena llibertat per a organitzar-les i fixar llur quantia amb les limitacions que s'assenyalin per a evitar tipus diferencials tributaris en la producció industrial i per a assegurar que els establiments industrials situats a Catalunya i pertanyents a particulars o a empreses no catalanes no seran objecte de tracte diferencial.

Art. 13. Sempre que de la liquidació dels Pressupostos generals de l'Estat resulti que les despeses del mateix fora de Catalunya, en aquelles matèries que per aquest Estatut són reservades en ella al Poder regional, hagin estat inferiors al producte, fora de Catalunya, de les contribucions que, segons l'article anterior, s'atorgaran al mateix Poder regional, la Hisenda del Poder autonòmic català abonarà a la de l'Estat espanyol una part proporcional de la diferència. En cas contrari, serà la Hisenda de l'Estat qui haurà d'abonar a Catalunya la dita part proporcional.

La proporció en què haurà de participar Catalunya en l'abonament o en la percepció indicats, es determinarà cada cinc anys per una Comissió mixta a base de la proporció en què Catalunya participi en els impostos que, per a tot el territori, s'hagi reservat l'Estat.

Art. 14. Si en qualsevol Pressupost extraordinari de l'Estat, cobert totalment o parcialment amb emissió de deute, es destinen quantitats per a atendre, fora de Catalunya, a serveis reservats en aquest Estatut al Poder regional, es transmetrà a la Hisenda regional de Catalunya una part del dit deute o del seu producte en la mateixa proporció referida en les clàusules anteriors.

Art. 15. El deute de l'Estat i del Tresor, el present i el futur, qualsevol que fos son origen, anirà a càrrec del Pressupost general de l'Estat, i el servei dels seus interessos i de l'amortització, en son cas, afectarà per igual tot el territori espanyol i es cobrirà amb impostos a càrrec de tots els espanyols, sense que, per raó d'aquest Estatut, gaudeixi Catalunya de cap exempció en el que es refereixi a l'esmentada càrrega.

TÍTOL SISÈ

Del Parlament regional

Art. 16. Integraran el Parlament regional dues Cambres iguals en facultats: el Senat i el Congrés.

Art. 17. El Congrés tindrà un Diputat per cada 25.000 habitants, i el Senat un Senador per cada 50.000.

Art. 18. Els Diputats seran elegits per sufragi universal directe. Els Senadors, pel vot dels Regidors dels Ajuntaments de Catalunya.

Art. 19. Excepció feta del cas de dissolució pel Governador general, tant els Senadors com els Diputats seran elegits per cinc anys.

Art. 20. Per a ésser elegit Senador caldrà ésser català, tenir trenta cinc anys complerts i estar en el ple ús de tots els drets civils i polítics.

Art. 21. Els càrrecs de Senador i Diputat de les Cambres regionals són incompatibles l'un amb l'altre, però no ho són amb cap altre càrrec d'elecció popular.

Art. 22. Els Senadors i Diputats podran ésser reelegits indefinidament.

Art. 23. Els Senadors i Diputats de les Cambres regionals són inviolables per llurs opinions i vots en l'exercici del càrrec llur en la mateixa forma i amb les mateixes garanties que s'apliquen als membres del Parlament del Regne.

Art. 24. Les Cambres es reuniran tots els anys. Correspon al Governador general convocar-les, suspendre-les, cloure llurs sessions i dissoldre separatament i simultània la Cambra de Diputats i el Senat. En el decret de dissolució haurà de convocar la Cambra o les Cambres dissoltes perquè es reuneixin dins un termini màxim de tres mesos.

Art. 25. El Parlament regional haurà de celebrar cada any si més no, quaranta sessions, i no podran passar més de sis mesos sense reunir-se. No podrà estar reunida una de les cambres sense que ho estigui l'altra, ni deliberar reunides en un sol cos, ni en presència del Governador general.

Art. 26. Cada una de les Cambres formarà el seu respectiu reglament, i examinarà tant la capacitat dels membres que la integrin com la legalitat de llur elecció.

Mentre la Cambra de Diputats i el Senat regionals no hagin aprovat llur reglament es regiran pel del Congrés dels Diputats i pel del Senat del Regne respectivament.

Art. 27. Perquè una resolució s'entengui votada pel Parlament regional caldrà que hagi estat aprovada en iguals termes per la Cambra de Diputats i pel Senat.

Les lleis regionals, aprovades que fossin en l'esmentada forma, es presentaran al Governador general per les Meses de les Cambres respectives per a llur sanció i promulgació.

Art. 28. Les relacions entre ambdues Cambres es regularan, mentre altra cosa no es disposi, per la llei de relacions entre ambdós cossos Col·legisladors del 19 de juliol de 1837.

Art. 29. Ultra la potestat legislativa regional, correspon a les Cambres catalanes:

1r. Rebre del Governador general jurament de servir les lleis que garantitzen l'Autonomia de la Regió.

2n. Fer efectiva la responsabilitat dels Ministres, els quals, quan fossin acusats per la Cambra de Diputats, seran jutjats pel Senat.

3r. Exercir la iniciativa a què es refereix l'art. II d'aquest estatut.

TÍTOL VUITÈ

Del Governador general i del Poder executiu regional

Art. 30. Correspon al Governador general, com a Autoritat superior de Catalunya:

1r. Curar que siguin respectats i emparats els drets, facultats i privilegis reconeguts o que en endavant es reconeixin a l'Administració regional.

2n. Convocar i dissoldre les Cambres regionals.

3r. Sancionar i publicar els acords del Parlament regional, els quals li seran sotmesos per la Mesa de les Cambres respectives.

4t. Nomenar, suspendre i separar els empleats de l'Administració regional, a proposta dels Ministres respectius i amb subjecció a les lleis.

5è. Nomenar i separar els Ministres del Govern regional.

Art. 31. El Governador general, tindrà la representació del Govern central en totes aquelles funcions que exerceixi en el territori català.

Art. 32. Cap manament del Governador general, en son caràcter de representant i cap de la Regió, pot portar-se a efecte si no està refrendat per un Ministre, qui per aquest sol fet se'n fa responsable.

Els Ministres regionals seran sis:

Justícia.

Interior.

Hisenda.

Instrucció Pública.

Agricultura i Obres Públiques.

Indústria, Comerç i Treball.

La Presidència correspondrà al Ministre que designi el Governador general, el qual podrà també nomenar un President sense departament determinat.

L'augment o disminució del nombre dels Ministres, així com la determinació dels afers que a cada u correspongui, pertanyerà a les Cambres regionals.

Art. 33. Els Ministres regionals poden ésser membres de la Cambra de Diputats o del Senat regionals i pendre part en les discussions de tots dos Cossos, però només tindran vot en aquell al qual pertanyin.

Art. 34. Els Ministres seran responsables de llurs actes davant les Cambres regionals.

GONZÁLEZ CASANOVA, J. A.: *Federalisme i autonomia a Catalunya*, pàgs. 629-640

7. Projecte d'Autonomia presentat pel govern espanyol al Congrés (1919)

A les corts: el govern de S. M. ha reconegut i ha declarat solemnement que és arribada l'hora de satisfer les demandes d'autonomia, per tal que cada òrgan del cos nacional recuperi i conservi la independència de les seves funcions i aconseguir així aquella unitat que, dintre de la varietat, constitueixi la base d'una harmonia intensa i efectiva entre les regions d'Espanya, mantenint la direcció única dels interessos generals i comuns, però sense absorbir ni tocar els interessos especials particulars i privats de la vida local.

N'és arribada l'hora, perquè en el decurs dels anys s'han anat accentuant les ànsies del país per posseir una legislació transformadora del nostre sistema polític, fins a constituir una realitat viva, que és obligació del govern i de les corts recollir i encaminar, per prevenir i per esvair qualsevol possibilitat de discòrdia, qualsevol risc de desavinença dintre de la societat espanyola prestant a la pàtria el servei de crear aquella unitat interna o íntima que neix de l'amor entre les grans col·lectivitats nacionals.

Aquest problema té uns antecedents de la Història tan innegables com antics, com fa anys que té estat parlamentari. D'una manera diferent, en diversitat d'ocasions, s'havien produït a Espanya les demandes de descentralització, les peticions d'autonomia local que permetessin que els municipis i les regions es desenvolupessin en un règim de més llibertat. [...]

PROJECTE DE LLEI

Art. 1r. Dins els tres mesos subsegüents a aquesta Llei, el govern publicarà, i posarà tot seguit en vigor, una reforma de la Llei Orgànica de Municipis i Ajuntaments de conformitat amb les següents:

Bases d'organització i de règim municipal

[Segueixen vint-i-una bases sobre el nou règim municipal a tot el territori de l'Estat espanyol]

[A continuació es fa l'aplicació del projecte a l'autonomia de Catalunya]

Base vint-i-dosena

El govern donarà compte immediatament a les corts de la promulgació de la Llei a la qual es refereixen aquestes Bases.

Art. 2n. Els municipis els termes dels quals formin territori continu i tinguin actualment tradicions conservades i interessos comuns que donin a la seva agrupació fonament històric o natural podran restaurar o constituir regions en què es podran aplegar, però no pas dividir, les províncies existents. El propòsit serà governar i dirigir automàticament els afers del seu comú interès que no estiguin reservats als ajuntaments com a propis

de consell, i que tampoc no corresponguin a la sobirania de la nació, i poden acordar de la manera que tot seguit s'expressarà demanar al govern que sotmeti a les corts un projecte de llei ordenadora de l'Estatut d'aquella regió.

Les decisions de tots els ajuntaments que coincideixin en la dita aspiració hauran d'estar d'acord en principi i s'haurà de remetre per a una ulterior deliberació la clàusula de la petició que s'hagi de formular davant el govern, dintre d'un mateix termini de dos mesos, en sessions extraordinàries convocades amb anticipació com a mínim de deu dies, amb expressa i pública designació d'aquest afer, que serà l'únic sobre el qual s'ha de deliberar en tals sessions. Això no obstant, s'hi podrà nomenar delegat o representant per a les reunions dedicades a concertar els capítols de la petició al govern. A cada ajuntament l'acord afirmatiu, perquè tingui efecte per a l'intent que expressa el paràgraf anterior, haurà de reunir majoria de tres quarts parts del nombre legal de regidors en la corporació completa.

Dintre de la demarcació o de la comarca a les quals fa referència el paràgraf primer d'aquest article, la majoria necessària per tal que tingui eficàcia legal la petició que es faci al govern, haurà d'aplegar quatre cinques parts del nombre de municipis de cada província que hi estiguin enclavats, i els habitants d'aquests pobles que hi estiguin d'acord hauran de sumar les quatre cinques parts de la població total de la demarcació regional.

Es considera com si fossin territoris continus els que, tot i no ser-ho, pertanyin avui a una mateixa província.

L'escrit de petició adreçat al govern haurà de ser sotmès a l'aprovació dels ajuntaments en nom dels quals s'hagi de presentar, i en això serà suficient la votació ordinària.

Art. 3r. El govern, després de trobar que s'hagin acomplert els requisits damunt dits i en vista dels termes de la instància, formularà el projecte de llei per estatuir la regió i hi designarà clarament la matèria de comú interès per a aquells municipis que s'hagi d'atribuir al poder regional i deixant sempre incòlumes les autonomies municipals i la sobirania de la nació. En allò que concerneix les hisendes regionals, haurà de quedar estalviada la coordinació permanent amb les municipals i amb la hisenda pública per tal que les contribucions, els tributs, els arbitris i les altres exaccions que gravin conjuntament els contribuents, no els resultin vexatoris amb menyscabament de l'equitat i amb deterioració de l'economia pública.

Les lleis d'aquest estatut regional no podran ser al-

terades si no ho són expressament per unes altres lleis del regne en casos d'ostensible necessitat.

Seran bases d'aquests estatuts regionals, a més de les expressades al primer paràgraf, les següents:

Govern i administració per part de les autoritats regionals dels afers peculiars de la regió.

Elecció popular predominant per constituir la diputació regional integrant-la amb representació corporativa d'ajuntaments i associacions.

Existència d'un organisme regional, ordenat per la diputació i fiscalitzat per aquesta, que regeixi i administri els serveis.

Delegació directa del govern de S. M. en un governador que, sense barrejar-se amb l'administració de regions i de municipis, dintre de les seves legítimes autonomies, les coordini i contingui en el límit de les seves facultats i respecte de les lleis.

Intervenció dels tribunals de justícia o de les corts per definir en definitiva sobre les referides extralimitacions.

Manteniment íntegre de la sobirania de les corts amb el rei per determinar i revisar els límits de les autonomies i decidir les dificultats que plantegi la seva aplicació.

Empara dels tribunals a qualsevol ciutadà o persona jurídica agreujats en el seu dret per les autoritats i corporacions de la regió.

Respecte per les expressades autoritats i corporacions de l'autonomia municipal.

Coordinació de les hisendes de l'Estat, de la regió i del municipi, delimitació entre elles i garantia per a la imposició regional i local.

Atribucions pròpies de la regió en serveis d'obres públiques, beneficència i agricultura, sense que disminueixin les de l'Estat; col·laboració regional, amb salvaguarda de les funcions d'aquest en matèria d'ensenyament, i coordinació per secundar l'acció del govern de S. M. en afers de policia i sanitat.

Proposta per part de la diputació regional, allà on subsisteixi dret civil foral, de la compilació i de l'ordinació d'aquest dret, que podrà posar en vigor el govern de S. M.

Reconeixement de l'ús oficial en casos determinats d'idiomes regionals, sense que sigui en detriment de l'ús de l'ensenyament de la llengua castellana.

Art. 4t. Les quatre províncies de Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida formaran plegades la regió de Catalunya. Per exercir a la capital de cada una d'aquelles les funcions administratives que segons aquesta llei han de perdurar, de les que les disposicions vigents atribueixen a les actuals corporacions i autoritats provincials, la Diputació i la Generalitat regionals hauran d'organitzar i sostenir a les dites capitals delegacions adequades.

En els afers que, com a concernents a la vida interior de la regió, queden assignats a aquesta pel present estatut, reservada sempre l'autonomia de cada municipi per a allò que li és peculiar, la tindran completa els organismes encarregats de governar i administrar la regió; de manera que, mentre ells obrin dintre d'aquests límits, respondran de la seva gestió tan solament, la Diputació davant els electors i la Generalitat regional davant la Diputació, salvant les responsabilitats civils o penals que siguin exigibles davant els tribunals de justícia. Contra les decisions que emanin dels organismes regionals o de delegats seus no es concedirà cap recurs que en difereixi al govern o als seus representants en coneixement, en el fons, dels afers que s'atribueixen ara a la regió.

Art. 5è. A Barcelona hi haurà una Diputació regional elegida, en els seus dos terços, per sufragi universal, a raó d'un diputat per cada 50.000 ànimes, de conformitat amb la llei ordenadora de les eleccions per al Congrés dels Diputats i iguals demarcacions electorals; i, en el terç restant, una meitat d'aquest pels ajuntaments i l'altra meitat per les altres corporacions i associacions existents a la regió a la qual sigui reconegut el vot.

La Diputació que al moment d'iniciar-se el canvi de règim hagi estat primerament elegida, segons l'article 18, decidirà i regularà, davant ulteriors innovacions, el repartiment entre els ajuntaments o grup d'aquests, atenent el veïnat respectiu del nombre de diputats que en la representació corporativa els correspon; el reconeixement del vot a les altres corporacions i associacions, la distribució entre aquestes o els grups d'aquestes del nombre restant de diputats de la dita representació corporativa i tot allò que concerneix el cens i el procediment electoral per constituir-la, assegurant-ho amb el sistema que prefereixi la representació de les minories.

La Diputació també fixarà el termini ordinari del mandat dels seus individus, el mètode per renovar-lo, els casos de reelecció o d'elecció parcial, les incompatibilitats del càrrec de diputat, comptant-hi entre aquestes necessàriament la dels senadors i diputats a corts o els reglaments interiors del mateix cos electiu.

Correspondrà a la Diputació resoldre sobre la capacitat dels diputats electes, respectant l'article 15 de la Constitució i la validesa de l'elecció, i aquests acords, evidentment, seran executius; però els agreujats podran recórrer en defensa del seu dret davant l'Audiència de Barcelona, en ple, contra la sentència de la qual no s'admetrà recurs ulterior.

En nom del rei, correspondrà al governador convocar eleccions de representants a la Diputació, acordar les reunions d'aquesta i suspendre'n les sessions, les quals, tanmateix, no podran estar interrompudes durant més de sis mesos consecutius, ni durar menys d'un mes a cada any natural, ni deixar de convocar-se

terades si no ho són expressament per unes altres lleis del regne en casos d'ostensible necessitat.

Seran bases d'aquests estatuts regionals, a més de les expressades al primer paràgraf, les següents:

Govern i administració per part de les autoritats regionals dels afers peculiars de la regió.

Elecció popular predominant per constituir la diputació regional integrant-la amb representació corporativa d'ajuntaments i associacions.

Existència d'un organisme regional, ordenat per la diputació i fiscalitzat per aquesta, que regeixi i administri els serveis.

Delegació directa del govern de S. M. en un governador que, sense barrejar-se amb l'administració de regions i de municipis, dintre de les seves legítimes autonomies, les coordini i contingui en el límit de les seves facultats i respecte de les lleis.

Intervenció dels tribunals de justícia o de les corts per definir en definitiva sobre les referides extralimitacions.

Manteniment íntegre de la sobirania de les corts amb el rei per determinar i revisar els límits de les autonomies i decidir les dificultats que plantegi la seva aplicació.

Empara dels tribunals a qualsevol ciutadà o persona jurídica agreujats en el seu dret per les autoritats i corporacions de la regió.

Respecte per les expressades autoritats i corporacions de l'autonomia municipal.

Coordinació de les hisendes de l'Estat, de la regió i del municipi, delimitació entre elles i garantia per a la imposició regional i local.

Atribucions pròpies de la regió en serveis d'obres públiques, beneficència i agricultura, sense que disminueixin les de l'Estat; col·laboració regional, amb salvaguarda de les funcions d'aquest en matèria d'ensenyament, i coordinació per secundar l'acció del govern de S. M. en afers de policia i sanitat.

Proposta per part de la diputació regional, allà on subsisteixi dret civil foral, de la compilació i de l'ordinació d'aquest dret, que podrà posar en vigor el govern de S. M.

Reconeixement de l'ús oficial en casos determinats d'idiomes regionals, sense que sigui en detriment de l'ús de l'ensenyament de la llengua castellana.

Art. 4t. Les quatre províncies de Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida formaran plegades la regió de Catalunya. Per exercir a la capital de cada una d'aquelles les funcions administratives que segons aquesta llei han de perdurar, de les que les disposicions vigents atribueixen a les actuals corporacions i autoritats provincials, la Diputació i la Generalitat regionals hauran d'organitzar i sostenir a les dites capitals delegacions adequades.

En els afers que, com a concernents a la vida interior de la regió, queden assignats a aquesta pel present estatut, reservada sempre l'autonomia de cada municipi per a allò que li és peculiar, la tindran completa els organismes encarregats de governar i administrar la regió; de manera que, mentre ells obrin dintre d'aquests límits, respondran de la seva gestió tan solament, la Diputació davant els electors i la Generalitat regional davant la Diputació, salvant les responsabilitats civils o penals que siguin exigibles davant els tribunals de justícia. Contra les decisions que emanin dels organismes regionals o de delegats seus no es concedirà cap recurs que en difereixi al govern o als seus representants en coneixement, en el fons, dels afers que s'atribueixen ara a la regió.

Art. 5è. A Barcelona hi haurà una Diputació regional elegida, en els seus dos terços, per sufragi universal, a raó d'un diputat per cada 50.000 ànimes, de conformitat amb la llei ordenadora de les eleccions per al Congrés dels Diputats i iguals demarcacions electorals; i, en el terç restant, una meitat d'aquest pels ajuntaments i l'altra meitat per les altres corporacions i associacions existents a la regió a la qual sigui reconegut el vot.

La Diputació que al moment d'iniciar-se el canvi de règim hagi estat primerament elegida, segons l'article 18, decidirà i regularà, davant ulteriors innovacions, el repartiment entre els ajuntaments o grup d'aquests, atenent el veïnat respectiu del nombre de diputats que en la representació corporativa els correspon; el reconeixement del vot a les altres corporacions i associacions, la distribució entre aquestes o els grups d'aquestes del nombre restant de diputats de la dita representació corporativa i tot allò que concerneix el cens i el procediment electoral per constituir-la, assegurant-ho amb el sistema que prefereixi la representació de les minories.

La Diputació també fixarà el termini ordinari del mandat dels seus individus, el mètode per renovar-lo, els casos de reelecció o d'elecció parcial, les incompatibilitats del càrrec de diputat, comptant-hi entre aquestes necessàriament la dels senadors i diputats a corts o els reglaments interiors del mateix cos electiu.

Correspondrà a la Diputació resoldre sobre la capacitat dels diputats electes, respectant l'article 15 de la Constitució i la validesa de l'elecció, i aquests acords, evidentment, seran executius; però els agreujats podran recórrer en defensa del seu dret davant l'Audiència de Barcelona, en ple, contra la sentència de la qual no s'admetrà recurs ulterior.

En nom del rei, correspondrà al governador convocar eleccions de representants a la Diputació, acordar les reunions d'aquesta i suspendre'n les sessions, les quals, tanmateix, no podran estar interrompudes durant més de sis mesos consecutius, ni durar menys d'un mes a cada any natural, ni deixar de convocar-se

en temps hàbil per discutir i per votar el pressupost ordinari.

El governador també podrà, previ acord exprés del Consell de Ministres, dissoldre la Diputació convocant les eleccions consegüents dintre del trimestre immediat. Igualment, el governador es reservarà, en nom del rei, de sancionar i publicar les disposicions que hagin estat votades definitivament per la Diputació, les quals no s'han de complir si no tenen aquest requisit. Quan trobés que aquestes excedeixen d'alguna manera els límits de l'autonomia de la regió o transgredeixin algun precepte legal, en denegarà la sanció i la publicació, comunicant-ho per conducte de la Generalitat regional, raonant-ne els motius, però la Generalitat podrà demanar al Tribunal Suprem en ple, on el fiscal serà part, la declaració que l'acord és legal i adoptat dintre de la competència regional. Se substanciarà aquest recurs pels tràmits establerts per al contencioso-administratiu.

Si el govern cregués que un acord sancionat i publicat de la Diputació regional excedeix els límits de l'autonomia, transgredeix les lleis o lesiona els drets de l'Estat, podrà, dins un any següent a la publicació, deliberant el Consell de Ministres, encarregar al fiscal del Tribunal Suprem que demani davant aquest en un ple, amb citació de comparèixer de la Generalitat i pels tràmits indicats, la nul·litat de l'acord.

Les persones naturals o jurídiques que se sentin agreujades en els seus drets per disposicions de la Diputació, siguin o no de caire general, podran, un cop aquestes hagin estat publicades, i en el termini dels tres mesos subsegüents, demanar l'empara de l'Audiència de Barcelona en ple, en un judici que se substanciarà pels tràmits dels incidents, amb citació de comparèixer a la Generalitat regional en què interposarà el seu ministeri el fiscal de S. M. Contra la sentència definitiva s'admetrà, si s'escau, recurs de cassació davant el Tribunal Suprem de Justícia, també constituït en ple. La justícia s'administrarà gratuïtament en tots aquests incidents i recursos.

Art. 6è. La mateixa Diputació que primer s'elegeixi, iniciadora del trànsit cap al nou règim, amb igual reserva d'ulterior esmena, determinarà l'estructura orgànica de la Generalitat regional, que s'haurà de complir en les matèries de la seva competència, tant de les lleis del regne com de les disposicions que es publiquin, emanades de la Diputació, responsable davant aquesta i estarà subjecta a la seva fiscalització. Ordenarà, per tant, el nomenament, la separació, els drets, les facultats i les obligacions dels membres de la Generalitat regional, entre els quals distribuirà els sotmesos a les funcions que el present Estatut assigna a la regió.

També correspondrà a la Diputació disposar, d'acord amb aquesta llei i respectant assenyaladament el que disposa l'art. 15 de la Constitució de l'Estat i la llei sobre destinacions per a llicenciats de l'Exèrcit i de l'Armada, tot el que es refereix a l'organització, les obliga-

cions i les funcions del personal que serveixi a la regió, com també les correccions de caire disciplinari i les multes sancionadores de les disposicions que emanin del poder regional.

Podrà assenyalar, dins del territori de la regió, les demarcacions i les divisions per als diversos serveis que li quedin atribuïts; respectarà, no obstant això, les actuals delimitacions provincials, pel que es refereix a l'observança de disposicions vigents que hi fan referència, i també els termes municipals, excepte els casos d'agregació o de segregació voluntàries entre els pobles limítrofs; assumpte en què la Diputació i la Generalitat tindran les facultats reservades fins ara al Ministre de la Governació.

La Generalitat regional exposarà al Govern en qualsevol moment les variacions que cregui necessàries o convenientes per a Catalunya dels preceptes que siguin en vigor, tant si són de llei o emanades de la potestat reglamentària i ministerial, i podrà proposar les disposicions que cregui més justes o més profitoses per al bé públic. Quan el Govern consideri que s'ha d'abstenir de proveir en el cas, donarà resposta raonada a la Generalitat dins d'un termini de dos mesos com a molt tard.

Els acords de la Generalitat, adoptats per delegació especial i expressa que li conferís la Diputació regional de les seves atribucions, i els que hagin de tenir aplicació general o reglamentària, s'ajustaran a la publicitat i estaran subjectes a facultats iguals del governador i del Govern, com si procedís de la mateixa Diputació.

Art. 7è. Hi haurà a Barcelona un governador, ex-ministre de la Corona, investit amb totes les atribucions que són pròpies del representant de la llei i del Govern nacional.

No podrà intervenir a la vida interior de la regió, com tampoc a la dels Municipis; però podrà corregir extralimitacions qualssevol de Corporacions o d'autoritats locals, si unes o altres ultrapassessin els termes de les autonomies respectives. Per a això podrà demanar que se li comuniqui qualsevol acord, encara que sigui particular, adoptat a cada assumpte.

Per exercir interinament el càrrec de governador en cas d'absència, de vacant o de malaltia, sempre ja hi ha d'haver nomenada la persona que ha de fer la substitució.

Les disposicions que organitzin les oficines i els serveis de l'Estat, subordinats al governador de Catalunya, establiran a les capitals de les províncies unides de la regió delegacions adequades per al compliment expedient dels serveis públics, amb observança de les lleis que l'actual deixa en vigor.

Quan la Generalitat regional estimi que el Govern, o bé el governador de Catalunya per alguna disposició, encara que sigui de caire general, o per algun acord, envaeixi els termes de l'autonomia de la regió, que aquesta llei defineix, podrà recórrer per abús de poder

al Consell de Ministres, que resoldrà en un termini de dos mesos, després de l'audiència del Consell d'Estat en ple, i farà saber el Reial Decret immediatament a les Corts, si estan reunides, o en una de les tres primers sessions posteriors.

Art. 8è. Correspondrà a la Diputació i a la Generalitat regionals acordar i organitzar els serveis de seguretat i de vigilància amb els quals desitgi coadjuvar l'acció del Govern a Catalunya, així com els drets i les obligacions del personal dedicat per la regió a prestar-los.

Els hauran de regular, no obstant això, de manera auxiliar i coordinada, sempre amb els serveis i el personal que l'Estat lliurement vulgui dedicar a aquests objectius de l'ordre públic dins de Catalunya; i també s'ha de mantenir un enllaç convenient pel que fa a la vigilància i a la seguretat, a la comesa pròpia d'Ajuntaments i de Cases de la Vila.

Mitjançant el Governador, la Generalitat proposarà al Govern aquesta coordinació, coordinació que serà regulada per llei o per Reial Decret, del qual s'ha d'informar les Corts mentre s'observen les disposicions del governador.

Es consideraran annexes a la policia de seguretat i de vigilància, amb la intervenció coordinada de les diverses autoritats, les disposicions que fan referència a l'ús de les armes, d'acord amb la legislació general, a guarderies rurals o forestals, al trànsit per vies públiques, a espectacles, a diversions i a jocs lícits, amb la persecució dels il·lícits i, en general, tot el que fa referència a la policia de costums i a la moralitat pública, exceptuant sempre la competència, en aquests mateixos assumptes, dels Ajuntaments i de les Cases de la Vila.

Correspondrà exclusivament al governador i als seus delegats, les funcions que les lleis reserven a l'autoritat governativa pel que fa a la policia d'impreses i de l'exercici cívic dels drets d'associació i de reunió. També dependran del governador els serveis de la Guàrdia civil, sempre que no corresponguin al fur de guerra, i de sempre, les forces i els serveis militars estaran subordinats als respectius superiors jeràrquics a l'Exèrcit o a l'Armada.

Quan es declari l'estat de guerra o quan siguin suspeses les garanties constitucionals, el personal dels serveis de Seguretat i de Vigilància, així com tots els agents o els Cossos armats que tinguin la regió o els Municipis, quedaran subordinats exclusivament a les autoritats que depenen del Govern, sense perjudici de l'anterior, constant i suprema autoritat del governador, com a representant del Govern sobre tots aquests serveis.

Art. 9è. Els serveis i el personal regional relatius a la sanitat interior (policia d'aliments, de salut i de seguretat a les escoles, a les obres, als espectacles i a d'altres establiments públics, hospitalització, assistència als po-

bres i genèricament tot el que fa referència a la higiene pública), hauran de mantenir permanentment la coordinació, com també els municipals amb els anàlegs de l'Estat, i recolzar aquests darrers, assenyaladament, per a la defensa contra malalties epidèmiques o contagioses i per a la constant preservació exterior de la sanitat del regne.

La Diputació i la Generalitat regionals, a més, tindran llibertat plena per instaurar, mantenir, regir o reformar a càrrec de la regió, instituts o establiments benèfics, així com qualssevol organitzacions domiciliàries o socials d'índole semblant. Exerciran sobre les fundacions i les obres benèfiques, o benèfico-docents, de caire particular que hi hagi a la regió, excepte si hi ha alguna disposició en contra ordenada pels institutidors, el protectorat governatiu, incloses les facultats d'investigació que són atribuïdes actualment al Ministeri de la Governació i al Ministeri d'Instrucció Pública. Es reserva a aquests ministeris la classificació d'aquestes funcions i d'aquestes obres com de beneficència particular.

Queda a part la facultat de l'Estat per declarar lesives i recórrer per via contenciosa les resolucions que vagin contra les regles fundacionals.

Art. 10è. La Diputació i la Generalitat podran instaurar, reformar, mantenir, auxiliar o promoure, optant per les organitzacions, per les remuneracions i pels mètodes pedagògics que prefereixin qualsevol Institut, Laboratori, Biblioteca, Museu, Escola, Curs, Obra i Fundació d'índole cultural o docent, tant si són per a investigacions científiques, com per a preparació o producció artística o literària; per a extensió i divulgació dels coneixements o bé per a fer ensenyaments superiors o secundaris sistemàtics, tant de ciències com d'art, tant de tècnica professional com d'indústries o d'oficis. També podran encarregar-se de la conservació dels monuments nacionals que designin en aquest respecte dins de la regió.

Respecte a la instrucció primària, l'Estat i els municipis seguiran a Catalunya el mateix règim, el mateix sistema i les mateixes condicions de la resta d'Espanya. Per la seva banda, la regió podrà establir i sostenir al seu càrrec totes aquelles escoles que cregui convenient, en les quals, pressuposant-hi sempre les condicions normals de moralitat i d'higiene, serà obligatori l'ensenyament de la llengua castellana, s'hi haurà d'observar, en matèria religiosa el mateix règim de les escoles que van a càrrec de l'Estat, i l'educació cívica ha d'estar adreçada a formar homes amants de la seva pàtria, tant a la comunitat de veïns com a la regional i a la nacional.

L'Estat, a més de sostenir totes aquelles escoles i establiments que cregui convenient per a l'ensenyament o la cultura, exercirà sobre les escoles primàries de la regió, com també sobre les dels municipis, les facultats suficients per comprovar en qualsevol mo-

ment l'observança dels requisits expressats més amunt.

A més d'allò que hi ha preceptuat per a les escoles primàries regionals, als establiments d'ensenyament que vagin a càrrec de la regió, els professors i els alumnes podran —com a dret que hi tenen aquells i aquests— fer l'ensenyament i contestar, respectivament, en castellà o en català.

Serà objecte d'una llei especial aplicable a tota la nació el desenvolupament de l'article 12 de la Constitució, que regula, amb reserva sempre per a l'Estat, l'expedició de títols, les proves d'aptitud, les garanties en aquells que les jutgen i l'eficàcia que, per mitjà d'aquelles, tindran els certificats d'estudi que hagin cursat en establiments regionals o municipals.

Art. 11è. La Diputació i la Generalitat tindran lliure facultat per projectar i, de la manera que prefereixin, construir, auxiliar, estimular o promoure, dins de la regió, totes aquelles obres públiques que creguin convenient afegir a les que hagi executat o que hagi emprès i a les que emprengui l'Estat, a càrrec del qual quedaran, assenyaladament, els ferrocarrils i altres futures vies de transport i de comunicació qualssevol, quan els uns i els altres traspassin els confins regionals, i també els ports que siguin de directe interès per al tràfic general.

Disposaran i ordenaran lliurement, salvant el respecte als drets adquirits, el règim dels ferrocarrils i de les altres vies de transport i de comunicació interiors de la regió, en la mesura que el seu ordenament és competència de l'autoritat governativa, salvant sempre l'autonomia de cada municipi dintre del terme respectiu. Podran disposar també la construcció, conservació i explotació de línies telegràfiques o telefòniques dintre de la regió.

En totes les esmentades vies de comunicació i de transport interiors seran obligatoris els enllaços i les combinacions de serveis amb els de fora de la regió, i al govern i a les autoritats que en depenen els quedaran també reservats, en les obres públiques de la regió, usos gratuïts o procedències iguals als que els corresponguin en casos anàlegs fora de Catalunya.

Per mitjà del governador, s'acordaran amb el govern les aplicacions d'allò que el present article disposa i les discrepàncies seran resoltes per mitjà d'una llei.

Quan una obra, qualificada i reconeguda com a regional, o bé un aprofitament hidroelèctric establert, concedit o projectat dintre de Catalunya, esdevingui necessària per a algun servei general, queda reservada al govern la facultat de confiscar-la per a aquests fins, i en reembossarà les sumes que hi hagi invertit la regió o els seus concessionaris.

Correspondrà a la Diputació declarar d'utilitat pública les obres damunt dites per tal de poder utilitzar en la seva execució (directa, contractada o concedida) els

elements necessaris provinents del domini públic per tal d'autoritzar també la imposició de servituds legals i l'expropiació forçosa contra particulars o contra entitats jurídiques, expropiacions per a les quals s'hauran de complir sempre els requisits que assenyalen les lleis generals del Regne.

A més, la Diputació i també la Generalitat, segons les regles que aquella estableixi, podrà fer concessions per aprofitar les aigües públiques que no traspassin els confins de la regió, sense minvar els afluents d'un altre que els traspassi, i per tal de sanejar maresmes i terrenys pantanosos dintre de Catalunya, respectant sempre els drets adquirits.

Els queden atribuïdes també les funcions de policia, d'aigües públiques o privades, a les quals es refereix el paràgraf anterior.

Art. 12è. Correspondrà a la Diputació i a la Generalitat instaurar, mantenir, reformar, auxiliar o promoure, lliurement, salvant el respecte dels monopolis i privilegis que estiguin emparats per lleis del Regne, instituts, establiments, oficines, bancs, agències, colònies, sindicats, organitzacions, certàmens o publicacions que es dediquin a fomentar l'agricultura, la ramaderia, la indústria, el comerç i la banca.

Amb aquesta finalitat podran formar cambres, comissions i corporacions qualssevol, atribuint-los o no caràcter i funcions oficials, fent-ho sense detriment del dret constitucional d'associació, sobre l'exercici de les quals queden reservades al governador les funcions que esmenta l'art. 8è.

La conservació i la delimitació de vies pecuàries, com també els serveis administratius que concerneixen la riquesa forestal dintre de Catalunya (delimitació, conservació, repoblació, ordenació d'aprofitaments), seran incumbències de la regió, però aquests serveis s'hauran d'enllaçar i de compaginar amb els homogenis de l'Estat, per mitjà del governador, i la manera que assenyalava el dit art. 8è.

Art. 13è. Les institucions especials de dret civil que són vives actualment en territoris de la regió catalana i difereixen de la legislació comuna, seran compilades i ordenades per la Diputació a proposta de la Generalitat, i se circumscriurà estrictament a aquelles un Estatut per a la publicació del qual com a llei queda autoritzat el govern, que podrà escoltar la comissió de codis per si el troba ajustat a aquest article; altrament, sotmetria la solució a les corts.

En qualsevol cas, l'Estatut de dret foral es publicarà a la «Gaceta de Madrid» i al diari oficial de la regió, en castellà i en català; per a les diferències d'interpretació que es puguin plantejar valdrà el primer text.

Art. 14è. La justícia serà administrada dintre de la regió catalana en nom del rei per part de jutges i magistrats que figurin amb les qualitats degudes a l'escalafó general i que coneguin la llengua catalana, i aquest re-

quisit, exigint també als funcionaris del ministeri fiscal que el govern nomeni per a Catalunya, s'haurà d'acreditar de la manera que es disposarà per mitjà d'un reial decret.

Als judicis civils que s'entaulin després d'haver estat promulgada la present llei, la contenció dels quals versin principalment sobre institucions de les que hi ha compreses a l'Estatut regional que esmenta l'article anterior, i entre persones sotmeses al dret foral català segons l'article 15 del codi civil, el recurs de cassació, quan s'escaigui, se substanciarà i es decidirà davant l'Audiència de Barcelona, en sala extraordinària de set magistrats que no hagin dictat la sentència, si no és que algun dels litigants opti per sotmetre-ho, com l'ordinari, a la sala primera del Tribunal Suprem.

Quan el tribunal sentenciador o la sala extraordinària ho cregui necessari, escoltarà el fiscal prèviament sobre la competència, i si aquesta fos impugnada, l'incident s'ha de resoldre amb caràcter suspensiu del recurs.

Contra les resolucions que causin estat en via governativa i que per la seva índole siguin susceptibles d'impugnació en via contenciosa, emanades de la Generalitat regional o de delegats seus, quan recaigui en matèria de les que aquesta llei li atribueix, el recurs contenciós s'interposarà, se substanciarà i es decidirà d'igual manera que davant la sala tercera del Tribunal Suprem s'impugnen les reials ordres, davant la sala de l'Audiència de Barcelona formada amb cinc magistrats de l'escalafó que tinguin categoria adequada i uns altres dos de procedència administrativa que tinguin aptitud legal per ser destinats a la dita sala tercera del Tribunal Suprem.

La declaració que és lesiu o que ha estat adoptat amb extralimitació de l'acord de la Generalitat o de delegats seus correspondrà al governador. Aquesta sala serà la que tindrà competència per conèixer el recurs sempre que algun interessat o el fiscal impugni la resolució pel fet que s'hagin excedit les atribucions legítimes de la Generalitat regional o el dret lesionat estigüés establert per títol o acte anterior a aquesta llei o que haguessin emanat de l'Administració central; i si, això no obstant, la sala de Barcelona hagués entès en el negoci, la seva sentència seria, per aquest motiu, apel·lable davant la sala tercera del Tribunal Suprem.

En els conflictes de la Justícia i l'Administració que s'ocasionin en afers atribuïts a la regió, correspondrà a la Generalitat de representar la segona, i uns tals conflictes es decidiran de la manera que la llei general estableix.

Les responsabilitats civils o penals que fossin legalment exigibles a la Generalitat regional o a alguns dels seus membres seran jutjades i sentenciades per l'Audiència de Barcelona, constituïda en ple, i contra

la sentència que aquella dicti procedirà recurs de cassació davant el Tribunal Suprem, també constituït en ple.

Art. 15è. A les deliberacions orals de la Diputació, dels ajuntaments o d'altres corporacions oficials qualssevol, organitzades per la regió, es podrà fer servir indistintament la llengua catalana o la castellana, com també a l'hora de practicar actuacions judicials o governatives, en les quals intervinguin, litigants, processats, peticionaris, perits o testimonis; però les actes de les sessions, les formalitzacions escrites de diligències, als judicis o als expedients i en altres documents oficials o públics qualssevol, siguin quins siguin l'origen, l'índole i la destinació, si són redactats en llengua catalana també hauran de dur la versió castellana; de manera que les signatures, els signes, els segells i altres requisits d'autenticitat acreditin i autoritzin amb els textos per tal que, juntament amb aquests, siguin arxivats, comunicats, notificats o publicats.

Davant els tribunals de Catalunya es podrà informar en català prèvia conformitat de les parts i els seus defensors.

Art. 16è. La Diputació regional tindrà la facultat exclusiva d'aprovar els pressupostos, tant ordinaris com extraordinaris, de despeses i d'ingressos, i també la d'acordar obres o serveis qualssevol que s'addicionin als que hi hagi previstos. Per efectuar emissions de deute en una quantia que excedeixi de l'import del pressupost anual ordinari, la regió acordarà amb el govern, per mitjà del governador, l'oportunitat de l'operació i la manera com es farà, i la divergència serà dirimida per mitjà de la llei. Estarà reservada a la Generalitat la iniciativa davant la Diputació de les despeses, de les exaccions i de les impositions i la de qualsevol emissió de deute.

Els interessos i les amortitzacions dels deutes que tinguin emesos la regió i les quantitats suficients per als pagaments sentenciats a càrrec d'aquesta per executòria encapçalaran necessàriament el pressupost anual de despeses, requisit per a la vàlidesa legítima de les altres consignacions que hi ha dedicades a aquests, de les quals no es podria disposar en un altre cas, sinó sota la responsabilitat personal dels ordenadors.

Els deutes que emeti la regió no podran tenir el pagament domiciliat a l'estranger ni podran ser pagats en moneda estrangera.

Hi haurà un pressupost ordinari per a cada exercici anual, que coincidirà amb l'any econòmic de la hisenda pública; però mentre no es proposi i no s'aprovi de variar-lo s'entendrà que es reproduïx el pressupost de l'any anterior.

Quan l'exercici econòmic d'un any se saldi amb dèficit, serà obligatori per a la Generalitat de proposar, i per a la Diputació d'acordar, la inclusió de l'import del descobert en el pressupost ordinari, tot seguit del ser-

vei del deute regional i amb igual caràcter de prioritat respecte a qualsevol altra despesa. A més, aleshores serà obligatòria la modificació suficient en els ingressos o en les despeses per tal d'evitar que el dèficit es reproduïxi en exercicis anuals anteriors.

La primera Diputació que hagi estat elegida de manera ordinària, durant la seva primera reunió, aprovarà, per iniciativa de la Generalitat, un Estatut ordinari de la comptabilitat de la seva hisenda, en el qual podrà aplicar a la regió, però no ampliar, els beneficis fiscals d'hipoteca legal, prescripció extraordinària i anàlegs, i mentrestant regirà allò que hi ha disposat per a l'Estat. Els procediments administratius de constrènyiment contra les diverses classes de deutors s'acomodaran a les disposicions vigents en interès de la hisenda pública.

La Generalitat ha de retre compte, publicar-lo al diari oficial i presentar-lo a la Diputació, cada any, de l'exercici econòmic precedent, el qual quedarà evidentment sotmès a la Diputació per tal que aquesta exerciti la seva funció fiscalitzadora, però la censura i l'aprovació definitiva d'aquests comptes amb deducció, si s'escau, de les responsabilitats que s'hagin de fer efectives, es reservarà a la Diputació per a després que aquesta s'hagi renovat per mitjà de la primera elecció general.

Mentre subsisteixin subvencions de l'Estat, la inversió d'aquestes en els serveis que determinin aquells, com a compensació, seran sotmesos al Tribunal de Comptes conforme a la seva legislació orgànica.

Art. 17è. La hisenda regional es constituirà amb els recursos següents:

1r. Rendiment del patrimoni format amb béns que pertanyen a la regió com a persona jurídica, amb obres públiques construïdes a càrrec seu o amb explotació de serveis que tingui reservada.

2n. Contribucions de persona o classe determinades per raó de l'augment de valor que a les seves finques o aprofitaments atribueixin les obres, les instal·lacions i els serveis que, en endavant, ordeni de fer i pagui la regió.

3r. Contribucions o impostos cedits a la regió per la hisenda pública, o autoritzats d'acord amb aquesta i establerts per la Diputació dintre del territori de Catalunya.

4t. Subvencions de l'Estat, per compensar allò que no s'abasti amb les cessions fetes al número anterior, l'exoneració de despeses que aquest obtingui per serveis o organitzacions pagades a expenses de la regió.

5è. Multes en els casos i en la quantia que autoritzin les disposicions de la Diputació regional.

La cessió per pat de la hisenda pública de les contribucions i impostos, i l'acord per autoritzar-ne l'establiment, a què es refereix el número 3r., s'efectuarà man-

tenint en tot cas una completa separació entre les tresoreries i les administracions de l'Estat i de la regió, com també de les municipals.

La cessió consistirà en el fet que la hisenda pública s'abstindrà de percebre dintre de la regió, per tal que la Generalitat els recapti i els administri, contribucions o impostos establerts a la resta de la nació. Quan es tracti d'exaccions especials per a la regió, l'acord previ amb la hisenda pública per tal de preservar la compatibilitat amb el règim tributari de l'Estat i les conveniències de l'economia nacional, deixarà expedites, segons els termes d'aquest, les deliberacions de la Diputació sobre l'establiment i l'ordinació d'aquestes exaccions.

Per tal de preparar amb caràcter informatiu els projectes de llei relatius sigui a cessió de contribucions i impostos, sigui a autorització per a exaccions especials, sigui a subvencions de les que esmenta el número 4t., es constituirà una comissió mixta permanent formada per quatre vocals, designats per meitat, i un president, que serà l'interventor general de l'Administració de l'Estat.

Art. 18è. El Consell de Mancomunitat i les comissions provincials de les quatre Diputacions de Catalunya formaran una comissió per preparar el trànsit al nou règim, i, assenyaladament, l'elecció per primer cop, i sense establir-ne precedent, dels diputats regionals que han d'exercir la representació corporativa, tant dels ajuntaments com de les altres corporacions i associacions, per tal com pel que fa als altres diputats, elegibles per sufragi universal, s'ha de seguir el règim establert per als diputats a corts.

La dita primera elecció haurà de ser convocada dintre dels... mesos subsegüents a la promulgació de la present llei i els acords de la comissió encaminats a prevenir-la i a ordenar-la s'hauran de comunicar al governador de Barcelona abans de ser publicats i executats, sempre que s'ajustin a llei; altrament, el Consell de Ministres ha de disposar allò que dugui a la fidel observança d'aquesta.

Incumbirà també a la damunt dita comissió designar provisionalment els dos vocals que per part de la regió han d'entrar en la comissió mixta per als fins previstos a l'article precedent; de manera que el govern tingui tan aviat com sigui possible l'informe sobre el projecte o els projectes de llei referits als recursos d'ingressos per dotar el pressupost regional.

La constitució dels ajuntaments de la regió, conforme a la nova llei Municipal, precedirà l'elecció de la primera Diputació regional. [...]

Madrid, 20 de gener de 1919.— El President del Consell de Ministres, COMTE DE ROMANONES.

GONZÁLEZ CASANOVA, J. A.: *Federalisme i autonomia a Catalunya*, pàgs. 590-628. (Text original escrit en castellà)